CONSTANTIN N. STRĂCHINARU

Din mucenicia Neamului Românesc

Vol .I.

Iași-PIM-2012

STRĂCHINARU N. CONSTANTIN

Din mucenicia Neamului Românesc

Tehnoredactare și corectare Drd. Gabriela Munteanu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

STRĂCHINARU, Constantin, N.;prefața autorului

Din mucenicia Neamului Românesc

Iași, PIM, 2012

ISBN.....

Toate drepturile de editare aparțin autorului

CONSTANTIN N. STRĂCHINARU

Din mucenicia Neamului Românesc

Vol .I.

Editura PIM

Localitatea Iași, Anul 2012

Domnului Profesor Costachi Chebac, pasionatul de filosofie și arte, încurajatorul de acțiuni culturale și păstrătorul tradiției românești, toată gratitudinea autorului.

De acelaşi autor:

-Să vorbim limbi moderne, Iaşi, Ed. Agora, 1993;

-**Trepte ale devenirii umane**- eseuri, Iaşi, Ed. Agora, 1996;

-**Culegătorul de zări-** poeme, Iaşi, Ed. Agora, 1997;

-**Un mire în flăcări-** poeme, Timişoara, Ed. Marineasa, 1999;

-**Spre mai multă lumină**- eseuri, Iaşi, Ed. Fides, 2000;

-**Mihai Eminescu şi Gustavo Adolfo Bécquer**, Iaşi, Ed. Fides, 2000;

-**Mari Sărbători,Sărbătoriri, Iubiri, Învăţăminte**, Iaşi, Ed. PIM, 2011;

Traduceri în limba franceză

-**Ars longa, vita brevis**, poèmes/ Cătălin Anuţa, sélectionnés et traduits du roumain par Constantin N. Străchinaru, Iaşi, Ed. Vasiliana, 2006; **Avant-propos**: C. N. Străchinaru

-**100 POÈMES** de Gheorghe Mihail, Bucureşti, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2006.

În loc de prefață

O, neam de vulturi, ai ajuns
acum la poarta veșniciei;
frumoși sunt munții României
și taina lor de nepătruns!

Ca ei ridici pe-adânci istorii
credința brazilor ce cresc
în duhul nostru românesc,
izvor de suferinți și glorii;

Cu ei în suflet, în convingeri,
ai înfruntat atâtea riscuri,
martiric ajungând pe piscuri,
proteguit de-aripi de îngeri.

La vârsta multimilenară,
ce suie tainic spre sublim,
ne-am învățat să dăinuim

prin dragoste de Neam și Țară.

Ne-a dat-o Dumnezeu în dar,
ca-ntr-ale vulturilor cuiburi
și țărmul mării noastre tulburi,
să fim și altora un far...

Jertfa creştină în holocaustul roşu

Tema jertfei creştine româneşti în temniţele comuniste este un răspuns, între altele, şi niciodată complet, la propaganda atee dusă de reziduurile regimului comunist, criminal şi ilegal, impus în România de forţe uraliene, după nefericitul act de la 23 august 1944.

Guri năimite şi conştiinţe alterate ale unor gazetari deversaţi din presa cu seceră şi ciocan în «noile» mass media, în care s-au aciuat şi tot felul de mai tinere coloane vertebrale de gelatină, străini laolaltă de cea mai elementară deontologie jurnalistică, colportori de neadevăruri gonflate, asmuţiţi de către diriguitorii şi manipulatorii caracatiţei securisto-comuniste din umbră, foarte interesată să deturneze obiectivul devoalării asasinilor din holocaustul roşu şi a cadrelor de partid comunist de pe toate treptele de comandă, control şi execuţie, aceştia au căutat să creeze o conspiraţie a tăcerii, a estompării jertfei, aproape în masă, a poporului

român în deceniile comuniste şi, pe de altă parte, să denigreze în fel şi chip mari personalităţi ale opoziţiei la comunism, atribuindu-le acţiuni de colaborare a victimelor cu victimizanţii, a celor care au suferit schingiurile morale şi fizice - mulţi, foarte mulţi dintre ei, ajungând, în gropile fără cruci ale numeroaselor locuri de detenţie şi de muncă forţată de pe întregul teritoriu mutilatei noastre Românii.

Dintru început trebuie precizat că jertfa ortodoxă din anii terorii bolşevice nu e reductibilă numai la cei arestaţi şi martirizaţi, ci s-a extins, până la al VII-lea neam al celor din detenţie, din exilul românesc şi, într-un sens mai larg, şi a întregii elite româneşti.

Foamea, frigul şi mai ales frica n-au mai avut limite, debilitând, rărind şi desfigurând un întreg popor. Teroarea, tortura şi asasinatul n-au mai ţinut seama de vârstă, sex, condiţie socială etc.

Cu aceeaşi cruzime s-au năpustit asupra oricui nu trecea de partea asasinilor sau nu zicea ca ei, conform lozincii: «Cine nu-i cu noi e împotriva noastră», în consecinţă trebuie lichidat.

Rămâne însă incontestabil faptul că greul jertfei creştin-ortodoxe a vizat prioritar elita intelectuală, de la savanţi, cadre universitare, scriitori, la studenţimea fruntaşă şi elevii excepţionali ai liceelor româneşti, între toţi, preoţii, monahii şi monahiile formând o categorie din primele rânduri ale supliciului, lor adăugându-li-se jertfa ţăranilor, ofiţerilor a multor generali de seamă, a muncitorilor de toate categoriile şi a funcţionarilor numeroselor instituţii de stat, daţi afară din serviciu, şi copiii tuturor, scoşi din şcoli, lăsaţi pe drumuri; şi din tot acest popor foarte mulţi fiind condamnaţi pentru false motive de «crime» împotriva ordinii sociale. Care ordine?! Teroare extinsă la scara naţională cu talpa iadului în penitenciare şi coloniile de muncă silnică.

În tot acest infern cu prelungire şi după evenimentele din decembrie 1989, neslăbită de ochii turbării atee, a fost şi mai este încă Sfânta noastră Biserică Ortodoxă. Astfel gurile strâmbe ale slugilor gazetăreşti, văzând că în topul preferinţelor românilor Biserica şi credinţa ies pe primul loc, au început să strige tocmai ei, hoţii, şi-n toate răspântiile: «prindeţi hoţii!» şi, arătând cu toate degetele mâinilor pline de sângele celor

peste 1500 de feţe bisericeşti: ierarhi, preoţi, monahi şi monahii - toţi martiri -, aruncând asupra lor şi a Bisericii fel de fel de blestemăţii, nescăpându-le nici cei morţi din morminte. Dar sângele vărsat pentru credinţa în Dumnezeu, Neam şi Ţară, are glasul adevărului şi noi credem că va veni o vreme când cimitirele şi gropile comune ale inocenţilor se vor umfla spre cer adeverind existenţa martirologiului românesc apărarea ortodoxiei, a tradiţiilor, a înaintaşilor şi idealurilor noastre.

Puterea credinţei în Dumnezeu, Neam şi Ţară, hrănirea cu armonia poeziilor legendarilor Radu Gyr, Nichifor Crainic şi ale atâtor alţi poeţi din închisori a vindecat răni, boli, prelungind viaţa multor martirizaţi la vârste seculare, sau aproape seculare. Să stai 23 de ani în închisori şi să trăieşti 101 ani ca părintele Neculai Grebenea, să cultivi smerenia, muncind silnic în iadul minelor de plumb de la Baia Sprie şi Cavnic şi a tăiatului de stuf la Periprava ca Preacuviosul arhimandrit şi stareţ - Iustin Pârvu, ctitorul Sfintei Mănăstiri de la Petru-Vodă, (Poiana Teiului-Neamţ) şi trecut de vârsta de 90 de ani, care stă, pe lângă zi, şi câte o parte din noapte între nenumăraţii creştini veniţi din toată ţara, unii şi din

străinătate, la duhovnicul uşurător de suflete, regenerator de conştiinţe, şi care doarme pe un crâmpei de pat în chilioara lui, mănâncă numai de post... este cu adevărat un mister, este misterul trăirii în Dumnezeu. Cititorii să-şi procure, colecţia revistei ROST și celelalte publicații de centru- dreapta, în care vor întâlni alte asemenea mari personalităţi martirizate în noaptea comunistă.

Această jertfă a creștinătății românești este mâna întinsă celor în viaţă şi generaţiilor care vin pe calea apropierii noastre de Dumnezeu şi a regăsirii noastre în unitatea demnităţii şi creativității naționale și universale. Iată doar câteva exemple din miile și miile de mucenici pe altarul credinţei, speranței, dragostei.

Un doctrinar și poet: NICHIFOR CRAINIC
Geneza doinei în viziunea sa.

De sub talpa iadului

Noapte penitenciară. Lungă. Flămândă. Apăsătoare. Reci ziduri. Grele zăvoare. Oblonul, tineta, vizeta şi rogojina pe lespezi sau pe patul de fiare. Aer vâscos, sălciu, sulfuros şi clipa încremenită-n teroare.

Din mormântul său viu, dintre mii de morminte vii, Poetul îşi ia zborul într-o nouă şi-n rod evadare. Trăirea în spirit dilată spaţiul, ignoră timpul profan. Poetul, într-un dor creator, zboară peste scrâşnetul din ţară, peste-obida unui neam. Acest har n-are hotar. Starea de creaţie este stare de graţie sugerată şi de numele: Nichifor Crainic.

Un substantiv plurisemantic şi un verb: **nike+ fero** (gr.) şi-au unit destinul în prenumele **Nichifor** = purtător de victorie, de înţelepciune, de strălucire, mediator între spirit şi materie, între ceruri şi pământ, asemeni preolimpicei zeiţe Nike, la care, probabil, s-a gândit şi suedezul Cronstadt (1751) când a reuşit să izoleze strălucitorul **nickel** (topire la 1453° C) cu acest nume făcându-i loc în lume.

Conex acestui complex conotativ este şi numele **Crainic** = vestitor; sensul originar: vestitor regesc, domnesc, împărătesc. În popor, cei trei crai (= regi) de la răsărit (Gaspar, Melchior şi Balthazar) sunt magii din Evanghelia după Matei (2,9-12), asimilaţi în Evanghelia după Luca, păstorilor veniţi să se închine Noului Născut: "Şi văzându-L, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Prunc" (2,17) de către îngerul Domnului. După timp şi loc, magii erau regi sau soli ai Cerului la curtea regilor, înţelepţi mitici, preoţi, astrologi, tămăduitori, incantatori prin cuvânt, etc. semnificaţii regăsite metaforic în creaţia poetului numit, mai ales de preoţi, "episcop laic". În **Zile albe - Zile negre** (Memorii I - 1991, p. 73), Crainic precizează: "... numele pe care le purtăm noi, românii,

...sunt determinate de religie şi de condiţiile istoric-religioase, adică sunt nume greceşti şi slavone". **Nichifor Crainic**: pseudonim literar până în 1926, apoi nume legal, este sugestiv şi prin frecvenţa înaltă şi corelativă a vocalei **i**, precedată de **a**, vocale deschise, surse de lumină cu semnificaţii etic-estetice, asemenea :

Baladei doinei

Capodoperă lirică şi filosofică în 70 de versuri epopeice (11-12 silabe) cu ritm ondulat (amfibrah - -' -), terminat ascensiv (în primele 4 strofe din cele 5) ca şi conceptele: român, poet, profet, adică în spondeu (- -').

Locuri şi oameni. Culori şi sunete. Emoţii şi fapte. Suferinţa "dureros de dulce", (vz. Eminescu Odă în metru antic) transfigurată în cânt, Orpheu în Carpaţi uneşte pământul cu cerul. Destinul poetuluiNichifor Crainic, împătimitul de **Libertate**, i se aseamănă...

La confluenţa zi-noapte, vară-toamnă, presimţire-simţire, gând-îngândurare, ochiul spiritului distinge portativul proteic al unei tulburător de liniştitoare

simfonii: linia crestelor viguroase străjuind înfrăţitele poieni şi păduri; linia centrului = linia ciobanului, stânii şi mioarelor; şi linia satului "din centrul lumii"... "prelungindu-se în mit prin integrarea sa într-un destin cosmic", în viziunea filosofului Lucian Blaga (Elogiul satului românesc, 1937).

Acest sat, generator de veşnicie (Blaga), în Balada doinei e "satul din ţara de jos", străjuit de munţi, nutrit de cernoziomul aluvionar, impresionat spiritual de suişul vertical şi împreună al brazilor din preajmă, centrul unui **topos-matrice** - "înalt şi indefinit, ondulat şi înzestrat cu specificele accente ale unui anume sentiment al destinului" numit de Blaga **"spaţiu mioritic"** (Trilogia culturii, ed. 1961, p. 125).

Nichifor Crainic l-a purtat de mic în inima, în sufletul său aşa cum ne mărturiseşte în **Zile albe - Zile negre**: "Două sentimente am avut mai presus de toate; credinţa în Dumnezeu şi dragostea de ţara mea" (p. 118), ţara "armoniilor din univers" reflectate în Balada doinei, a cărei "muzică sonoră dintr-un vers / Şi ritmul inimii tremurătoare /Ne toarnă-n suflet marea sărbătoare / A

armoniilor din univers" (Artă şi durere vz. Poezii alese, 1991).

Prietenul său de simţire şi gândire, Lucian Blaga, explică accesibil această fenomenologie a spiritului, confirmându-1: "Când fondul etnic există într-un om, el are valoare de destin, iar artistul, orice ar încerca, nu scapă de poruncile scrise cu sânge în anatomia lirică a fiinţei sale" (Zări şi etape, 1968, p. 323).

În acest sat ancestral, leagăn de datini, credinţă, limbă şi artă, izvor de elan şi generator de neam, sat în care Pan M. Vizirescu vede înviind trecutul: "Când umbrele-nserării şi-or face aşternutul / Şi tulnicul clăti-va lin liniştii stânii / Tu vei simţi în preajmă că-nvie tot trecutul / Cu doinele în care au adormit bătrânii" (Întoarcerea bătrânului, vol. Armonii, Slatina, 2003), acest sat, în **Balada doinei** realitatea se apropie de basm. Fata din casa "de vremi aplecată" este "o zână de fată", "din grui" (= sat de munte), "brodită (= potrivită; în unele variante orale "brodată") pe chipul din inima lui".

Iubirea nedestăinuită face frumosul mai frumos şi trăirea ei mai intensă. Orice element perturbant devine

dramatic. De aceea versurile: "Dar zâna de fată şi altuia-i dragă / Şi astăzi cu nuntă pe viaţă se leagă"... localizează momentul schimbării de registru emoţional, iubirea ciobanului devenind sursa alertă,de durere care, în timp ce pe unii îi împinge la disperare, pe înţeleptul cioban îl duce la asumarea ei ca pe un test iniţiatic, meliorativ, sfâşietor dar purificator, înţeles asemenea lui Baudelaire din Benediction (str. 15): "Soyez béni, mon Dieu, qui nous donnez la souffrance / Comme un divin remède á nos impuretés".

Depăşirea suferinţei semnifică depăşirea de sine. Ciobanul este convins, în forul său intim, ca şi Sophocle (vz. **Antigona**), că omul se naşte ca să iubească asimilând astfel sursa armoniei. El traduce în fapt pe Euripide şi Platon care vedeau în îndrăgostiţi perspectiva poetului.

În contrast cu veselia nunţii-mod de apropiere între oameni şi de distanţare a lor de griji, însingurare, tristeţi..., ciobanul e "pustnic în munte şi slugă la oi". Primul termen, din caracterizare, trimite la izolarea înţeleaptă, inocentă,. smerită de trăire în Dumnezeu.

Spiritualmente, pustnicul nu fuge de lume ci de relele ei. Prin meditaţiile şi rugăciunile sale, el se află într-un mai elevat contact cu semenii. Al doilea termen, cel de "slugă la oi", sugerează conotaţii paideice multiple. Slugă > slujitor, în limba greacă - **diakonos**, cuvânt preluat de dicţionarul religios.În cea de a treia arătare după Înviere, Mântuitorul îi spune Apostolului Petru: "Paşte mieluşeii Mei"; "Paşte oile Mele..." (Evanghelia după loan 21, 15-17) adică păstoreşte ziditor oamenii, capodopera lui Dumnezeu. Însuşi lisus se numeşte, uneori, Păstorul: "Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale" (loan 10,11).

În această fenomenologie a trăirii în spirit, în iubirea-izvor de armonie, ciobanul-**diakonos** devine păstorul-**epistates** (gr.) = stăpân, povăţuitor, învăţător, luminător.

Să vedem cum ne luminează păstorul din Balada doinei.

Când vara şi cu toamna se cunună, în sate încep nunţile. Dar toamna, ca şi înserarea, predispun la îngândurare, la evadarea într-o altă lume decât cea a obişnuitului căzut din armonie. "Spre câte zări

îndepărtate nu ne poartă melancolia !", remarcă subtilul analist şi aparentul negativist Cioran (Cartea amăgirilor, Humanitas, 1991, p. 8).

În strofa a doua, ciobanul traversează un proces interior sfâşietor. Magia tragicului. Erosul în drum spre **agapé**. Neîncăputa comoară a iubirii sale îşi vede obiectul înstrăinat. Noaptea ia în stăpânire pământul, dilatând timpul. Sentimentul însingurării intră sub lespedea tăcerii de mormânt. Durerile mari sunt mute!.

Această strofă începe cu o imagine ce ţine de sublim: "Cântarea luminii"... asemenea cu... "foşnirea mătăsoasă a mărilor de sare" din genialul **Timbru** al lui Ion Barbu. Poeţii aud iarba crescând, florile deschizându-se, rouă volatilizându-se, dar să auzi "cântarea luminii" cosmice (crepuscul şi undă) este o alchimie metaforică în măsură să pulverizeze materia şi să facă din bucuria receptării o clipă de extaz, rătezat de "ce cade pieziş" care antrenează spre dispariţie şi cântul păsărelelor. De durerea fară margini a ciobanului, ochii cosmosului se închid, urechile naturii nu mai au ce auzi şi noaptea veşniciei pune stăpânire pe existenţă. Turma, umanizată, îngenunche semnificativ, staulul dobândind

conotaţia templului, cu trimitere la **diakonos** din dicţionarul religios: "Năvalnică noapte pe munte se lasă / Şi turma-ngenunche în staul retrasă"... Sublimul rostirii poetice, în accente interogative, dă imaginea pământului ars, pustiu, suspendat, însingurat: "Ce focuri din zodii cereşti s-au răsfrânt / În singurătatea acestui pământ ?" Tablou sinistru, **apocaliptic**, în sensul din circuit al cuvântului. Combustia stărilor interioare alimentate de-o durere neaşteptată, scoate din hău nişte vietăţi stranii, străpunse de ochii întunecaţi ai pădurii, alungând somnul, accentuând negrul şi durata nopţii: "Şi-aprind huhurezii, deprinşi să vegheze / Jeraticul verde al genelor treze; / Iar ochii pădurii părând că-l străpung, / Fac noaptea mai neagră şi timpul mai lung". În acest timp al durerii fără margini, clipa rămâne în nemişcare, grea ca muntele. Poetul şi filosoful Crainic o cunoaşte prea bine din lunga sa detenţie.

Situaţie limită. Nesomn şi alean (= suferinţă sufletească). Parcă o forţă fantastică i-a luat aerul din preajmă. Ciobanul totuşi nu blestemă, nu tună în părţi, nu se dă de copaci şi nici nu-şi rostogoleşte amarul spre veselia nunţii. Stăpânirea lui de sine e de natură

zalmoxeană. Plin "de iubire ca stupul de miere", şi neavând cui s-o dea căci "nimeni n-o ştie şi nimeni n-o cere", el rămâne monumental, proptit în bâta care-i preia ceva din greul suferinţei.

Împărtăşindu-i durerea, autorul iubitor al libertăţii pierdute, invocă muntele să pună capăt vaiului prin sacrificarea celui ajuns la limita suportabilităţii durerii: "Tu, munte, doboară o stâncă de sus / Şi dă-o de-a dura în omul răpus !... Căci poate sub stâncă i-ar fi mai uşor / Decât sub povara gemutului dor". Soluţie metaforică !

Dor, izvor de doină. Poetul foloseşte acest misterios cuvânt ca sintetizând toată dinamica stărilor de obidă provocată de dulcea lui iubire tăinuită. Soluţia jertfirii nu-şi are motivaţia. În duruta lui tăcere nu-i trece prin spirit alternativa autosacrificării. El ştie că viaţa e cel mai minunat fenomen pe care Dumnezeu 1-a creat. Prăbuşindu-se de pe aripa iubirii nefinalizate estetic ar cădea în efemer. Deocamdată, el nu este un Meşter Manole sărit în veşnicie de pe aripa iubirii ajunsă operă fără pereche şi cu atâtea subtilităţi de sens. Iubirea sa, abia şi-a adunat resursele edificării şi se află în fază de

gestaţie. De aceea, el rămâne stăpân pe sine. Dragostea lui nu se alimentează din gelozie, şi nici nu a luat fiinţă din decepţii ca la regina Spaniei pentru Ruy Blas, în piesa cu acelaşi titlu, a lui Victor Hugo: "il faut bien que j'aime quelqu'un moi !" pentru a se linişti. Dragostea ciobanului e limpede ca izvorul de munte şi crescută, motivat, în timp. El n-a iubit şi nu iubeşte confuz ca Phedra lui Racine pe Hippolyte. Iubirea lui este propria-i fiinţă.

Printr-un proces iniţiatic de ardere interioară, iubirea lui îşi are destinul ei. Trăit în sânul naturii, ciobanul lui Crainic a asimilat structural etica munţilor şi a brazilor.

Înţelepciunea sa îi dă răbdarea care-1 va face apoteotic. Frământările lui, concentrate în **dor**, îşi vor găsi piscul de pe care să-şi ia zborul în univers şi eternitate, căci ,**dor** este izvor de **doină** şi doina, cum afirmă Constantin Noica, "aparţine părţii noastre de cer" (Cuvânt împreună despre rostirea românească, Ed. Eminescu, 1987, p. 107). Prin tăinuirea ei, prin aura ei de mister, iubirea ciobanului nu este expusă alterării. În îngemănarea **durere-dorintă-dor-doină**, mirificul dor, metafizic, este

"une rondeur" o perfecţiune, ca să folosesc o expresie a lui Jean Pierre Richard (din Poésie et profondeur, Paris, 1964); Blaga l-ar numi "cosmoid" - sursă generativă de artă. Noica (op.cit., pp. 205-206) numeşte **dorul** "întreg fără părţi", "alcătuire nealcătuită" explicând: "s-a contopit în **dor**, durerea (lat. **dolus**) cu bucuria crescută din durere nu pricepi cum". Aici este misterul, magia acestei minunate sinteze de stări cristalizate în sursa izvoditoare de sublim, de absolutul cu care se contopeşte. Această transcendentalizare este posibilă, precizează Nichifor Crainic, întrucât "arta este făptura făptuirii lui Dumnezeu" (**Nostalgia paradisului** ed. cit., p. 131). În receptarea sublimului revelat, adică plecat din şi întors la Dumnezeu, bucuria, euforia, extazul sunt stări-consecinţă.

Apoteoza genezei doinei

Când gestaţia dorului s-a maturat, începe revărsarea lui în creaţie, începe naşterea operei, adică integrarea universului căruia i se integrează: "Deodată,

din hăul de neguri, pătrunde / Oglinda de fildeş a lunii rotunde / Ciobanul cu bâta proptită-n pământ / În omul din lună se vede răsfrânt".

Această situare cosmică a ciobanului poleit cu-argint astral, îl face apoteotic, un Zalmoxis cugetând în marginea deşertăciunilor acestei lumi sustrasă armoniei: "Dar luna, cu faţa măicuţei zâmbind / L-nvăluie-n dulce polei de argint". Iubirea - **mater genetrix**, îl face şi mai dumnezeiesc. Izvorul iubirii irumpe, luând în oglinda lui chipul infinitului, prin refacerea armoniei căreia după expresia lui Nae Ionescu, "ne-am sustras" (Metafizica I: IV,5): "Un fulger !... Lumină şi zguduitură / Ciobanul îşi duce cavalul la gură / Şi-n doină strămută sălbaticul dor / Ca lacul din stâncă ţâşnind din izvor".

Alchimia estetică a unui proces de întrupare a undei emoţionale în cuvânt. Misterul genezei doinei, al întoarcerii la starea de echilibru prin cuvânt şi cânt. Sublimul doinei este sublimarea dorului la dimensiuni cosmice: "E-un cântec ca noaptea sub steaua polară"... Fascinaţia aurorei boreale, lumina despletindu-se-n toate curcubeiele ei mişcătoare se revarsă în **katharsis-**ul spiritualizant: "Apoi melancolic ca faptul de seară"...

Plurisemantismul doinei, sentimentul infinitului unit duioşiei conţinută în dor, al unei predispoziţii la meditaţie specifică înserărilor când sentimentul infinitului devine mai sensibil şi mai în preajma celui al ireversibilităţii timpului. Cunoaşterea prin inimă, unda emoţională, este imaginea mioritică a armoniei şi a universului: "Apoi ca lumina arzând în amiezi / Şi-n urmă ca roua din zori pe livezi"...

Patrulater definitoriu. Portativul cu trei linii are acum o infinitate de linii muzical-ideatorii pe care simfonia doinei îşi desfăşoară fascinaţia ei preluată cosmic de muzica astrelor... şi cât de sublim !

"Ciobanul din lună îngână oierul / Şi umple cu doine pământul şi cerul", asemenea muzicii lui Orpheu la ţărmul mării când, aruncându-şi lira în valuri, cosmosul îi preia armoniile, fertilizând pustiurile, vindecând însingurările...

La acest apogeu, ciobanul iubitor, păstorul-**diakonos** şi **epistates** devine creatorul părţii noastre de absolut, al **doinei** cu armoniile ei umplând de sensuri universul. Elevaţie. Iluminaţie mistică. Întruparea frumosului - imagine a sacrului: "Frumuseţea, scrie

Nichifor Crainic, este numele lui Dumnezeu şi când operele de artă se vor făuri sub acest semn, Mântuitorul va avea în această ţară cel mai seducător apostolat laic al împărăţiei cerului" (**Zile albe - Zile negre**, ed. cit., p. 272).

Închinare

Celui "atins de Arhanghel cu sfântul jeratic" - simbol al înţelepciunii creatoare a unui neam, autorul **Nostalgiei paradisului** îi dedică odic ultima strofă a genezei doinei.

Sacrul **jeratic** este harul luminării prin iubire a suişului lumii spre Dumnezeu, spre
sursa armoniei:

Evlavie ţie rapsod singuratic
Atins de Arhanghel cu sfântul jeratic !
Când plin de obidă tu doinei te dărui,
Durerea cântată ne-o-mparţi fiecărui.
Ce rană de veacuri îţi sângeră gândul
Şi câţi plânşi în tine i-ascult îngânându-l ?!...

În fiece rază e soarele-naltul
Şi doina e-aceeaşi în tine şi-ntr-altul
Azi schimbă-n lumină amarul şi greul
Cum râde din ploaie, pe cer, curcubeul.

Sublimul legând lumea de lumină, clipa de veşnicie, suferinţa de bucurie, ploaia de lecţia cosmosului rotind feeria curcubeului ce-mbrăţişează pământul.

Unde şi când, cineva s-a rostit mai frumos întru elogierea unui spirit solar, creator de artă ?! Destin şi istorie întrupate-n imaginile armoniei **dorului** victorios:

Dar cine mai ştie ce dor te frământă
Când inima lumii în doina ta cântă
Şi când în ecouri de aur răsună
Pământul şi cerul cu noi împreună !...

Convieţuire în spirit .Iubirea lui Dumnezeu în acţiune. Universalizare prin artă: **Gândirismul** la datorie: "Am dedicat revista Gândirea acestui ideal de artă"... izvorând din dragostea de Dumnezeu - Neam —

Ţară, triunghiul ontologic al neamului nostru şi, axiologic, adaptabil oricărui alt popor doritor să intre cu geniul său în universalitate şi eternitate.

PERMANENȚA GÂNDIRISMULUI

Proemium

Esența motivează existența și-i deschide perspectivele înveșnicirii. Omul o intuiește, simte, descoperă, cultivă, conservă, fructifică, prin ea dobândind conștiinta propriului său rost.

Dar omul aparține unei familii naționale care se numește Neam: realitate vie, în marș spre Umanitate și spre toți cei care i se contopesc în onoare și onestitate, prin asimilarea valorilor sale vitale ca pe o hrană fără de care n-ar mai putea viețui.

Esența unui neam e reflectată în excelențele sale: sfinți, martiri, eroi, creatori de artă, știință, educație,

sophie, elite prin care marea familie naţională iese din efemer spre eternitate ca în semnificaţia **Luceafărului** din poemul eminescian, a **Coloanei fără de sfârşit** a lui Brâncuşi, a troiţelor înfrăţite ascensiv ale lui Ion Ţuculescu, a turlelor sfintelor biserici şi a permanentei aspiraţii a omului la raiul pierdut. Dotaţie şi trudă. Pasiune şi voinţă.

Suiş providenţial! "Dumezeul geniului m- a sorbit din popor cum soarbe soarele un nour de aur din marea de amar" (Eminescu în Mira).

Dumnezeu şi poporul. Izvorul şi călătorul prin arşiţele căinţelor, contrastelor, îngândurărilor întrebătoare şi speranţelor doritoare…

Cum să nu fii recunoscător acestei familii naţionale din care provii, căreia-i aparţii şi prin care ieşi din anonimat, intrând în lume cu o identitate, cu o distincţie a demnităţii? Cum să nu iubeşti această **mater genetrix** la căldura căreia încrederea în viaţă sporeşte şi perspectivele devenirii se multiplică?

Şi dacă iubirea de Neam şi de tezaurul său spiritual- credinţa în Dumnezeu şi material- Ţara,

înseamnă naționalism, atunci trebuie să precizăm că acest sentiment nu e de azi-de ieri, ci de și pentru totdeauna la români și la oricare alt popor. El este un dat existențial, tonifiant, coezionar, asigurând meliorativ și creator succesiunea generațiilor, cristalizând trecutul, fertilizând prezentul, modelând viitorul, făcând loc efortultui împreună al popoarelor la progresul tuturor sub îndemnul lui Iisus de a ne iubi aproapele ca pe noi înșine.

Este bine să se știe, că ori de câte ori acest sentiment este pervertit sau convertit în ură, victoria sa se autoanulează cu dramatice repecusiune, uneori în lanț interminabil. De aceea este o datorie a fiecăruia să distingă onest între autenticitatea trăirii dragostei de neam, edificată pe comandamente morale și malversările ei xenofobe care nu mai dau imaginea naționalismului dăinuitor, edificat pe dragostea de Dumnezeu- Neam-Țară. Această aserțiune axiologică ține de domeniul evidenței, permanenței și armoniei, esență de sorginte divină, singura prin care omenirea se poate salva.

Concretizări premergătoare

Folclorul românesc, tradiția națională, literatura religioasă ilustrează în sublimul lor duhul acestei înfrățite realități vitale, preluat la timp și de manifestările artistice culte. Cine nu are în memoria sa, fie și numai începutul din **Cântarea României** a lui Alecu Russo: " Domnul Dumnezeul părinților noștri, înduratu-s-a de tine, o! Țara mea!..." sau comparația din strofa a doua a **Luceafărului**, poetului național: " Și era una la părinți/ Și mândră-n toate cele/ Cum e Fecioara între Sfinți/ Și luna între stele". Frumusețe, puritate e numele tău și tu ești calea înțelegerii Adevărului, apropierii ființei umane de Divinitate și perspectiva siderală a integrării în lumină, luminând. Am dat doar două exemple din noianul care atestă spiritul creștin național cu deschidere spre universalitate a culturii române.

Rând pe rând marile reviste culturale precum **Dacia literară** (1840), **Convorbiri literare** (1867), **Vatra** (1896), **Sămănătorul** (1901), **Luceafărul** (1902),

Viaţa românească (1903) ș.a. au cultivat, în dimensiuni variabile și accente particularizante, elemente ale spectrului foarte larg situabil pe axa Dumnezeu- Neam-Țară. Dar trăirea, simțirea românilor era mai profundă, mai unitară, mai complexă și mai legată de cultul creștin prin care și-a păstrat conștiința originilor, unitatea limbii, dragostea de pământul străbun.

Și a apărut Gândirea

România ca o Dacie Felix, reintrată în fruntariile sale, recunoscute prin tratatele din 1919-1920, trebuia să se manifeste armonios și în cultură.

Energia tinerilor acoperă întotdeauna dorința lor de afirmare. Clujul avea, după mărturisirea lui Cezar Petrescu, o asemenea pleiadă de tinere talente din toate provinciile românești, publiciști deja la ziare clujene cu denominații semnificative: Țara noastră, Patria, România, Voința și toți întâlnindu-se în dorința de a scoate o publicație corespunzătoare marii unități

naţionale a cărei consolidare era, spiritualmente, imperativă.

Şi a apărut Gândirea (1 mai 1921) sub direcţia lui Cezar Petrescu şi semnăturile lui Nichifor Crainic, Victor Ion Popa, Aron Cotruş, Adrian Maniu, Ion Agârbiceanu ş.a., Lucian Blaga apărând cu eseul : Un Copernic al Istoriei. Este vorba de Oswald Spengler, gânditorul care în Préface la Années décisives (ed. fr.) scrie corespunzător viziunii filosofului român: „Ce que nous tenons de nos pères et qui part de notre nation-idées sans mots c'est cela seul qui garantit notre avenir", cartea lui Spengler ocupându-se de dezvoltarea istorică a lumii.

Gândirea, ca intitulare ar trimite mai degrabă la psihologie, dar interpretând metaforic trăsăturile acestui proces psihic central, vom înţelege mai bine însăşi dimanica interioară a revistei, căci elementele prin care se defineşte gândirea sunt de ordin acţional, plenitudinar: a simţi, voi, înţelege, imagina, întrevedea, asocia, proiecta, interpreta, selecta, reflecta, rezolva etc. Totodată, cum gândirea îl personalizează şi

particularizează pe om, tot așa revista intenționa, prin viziunile ei, să afirme complexitatea și originalitatea culturii române și peste hotare. Caracterul ei eclectic, declarat de Cezar Petrescu, era și cel deschis adevăratelor talente din toată țara.

În 1922, revista se mută la București, Nichifor Crainic devenind însuflețitorul ei și, din 1926, și director. Spiritul Gândirii era ascensiv, polarizant.

Personalități de seamă i s-au afiliat: Ion Pilat, Ion Vinea, A.Davila, Gib I.Mihăescu ș.a.

Gândirea se afirma ca o a- letheia ieșire la lumină din beznele zbuciumatei noastre istorii și ca o ale- theia grăbire a pasului spre Dumnezeul izbăviri noastre Care e descoperit cu tot cerul Său de Sfinți- în grâul șesurilor natale și-n toată geografia autohtonă, recunoscută ca spațiu mioritic (Lucian Blaga) în care eroii legendelor ies mistic în gurile de rai carpatine doinind în prag de stâni și schituri istoria milenară a acestui Neam.

De acum duhul marii Uniri e străluminat de cel al creației în spirit și prin spirit. Pământul străbun se umple de conotații majore. Stămoșii ies din adâncuri de vremi

la consfătuiri îndreptătoare de drum, mobilizând prezentul, potrivind viitorul. Și astfel Gândirea a început să se afirme ca o enteleheia aristotelică, o formă a formelor, conținut al conținuturilor, temei al temeiurilor, esența Neamului românesc în spațiul unde Zalmoxis predase, cu credință, speranță și dragoste, Sfântului Apostol Andrei, tezaurul spiritual al poporului nostru de dincolo de vremi. "Ortodoxismul, precizează Nichifor Crainic, este tradiția eternă a spiritului care, în ordine lumească, se suprapune tradiției autohtone" (Sensul tradiției, 1927).

După 1926, ideologia Gândirii revigorează și polarizează talente. Centrarea orientării ei pe axa iradiantă: Dumnezeu- Neam- Țară devine o evidență, o sursă proteică spre care se îndreaptă și creatori de doctrine filosofice, teologi, mari creatori strălucind la catedre universitare, în edituri, în săli de conferințe: Ion Petrovici, Mircea Eliade, Vasile Băncilă, G. Murnu, Dumitru Stăniloae se întâlnesc în paginile revistei cu Radu Gyr, Traian Chelariu, Mircea Streinul, Dragoș Protopopescu, Tudor Vianu, Vasile Voiculescu,

G.Călinescu, George Gregorian, Sandu Tudor, Vintilă Horia, Pan M. Vizirescu, Dan Botta și mulți alții, unii staționând, destui rămânând. Poezia, proza, teatrul, critica literară conviețuiesc cu teologia, cu filosofia etc., grafica, mitic semnificativă aparținându-i lui Anastasie Demian.

Prin fidelii ei, Gândirea a devenit repede o școală, în sens literar, dar și pedagogic, o școală de stimulare, trăire și afirmare, "penitudinară, cum spune Petre Țuțea cu mijloacele teologiei și artei" (Întru Dumnezeu și neamul meu, 1992, p.223).

Evantaiul tematic variat, estetica motivată etic, tradiția generatoare de elan, uniatatea neam-spațiu autohton, peste care se arcuiește ca un "coviltir de azur" (Nichifor Crainic) ortodoxia "mama neamului românesc" (Eminescu, Sens, timp și devenire istorică Iași, 1988 p.845), au asigurat forța de atracție a revistei Gândirea reflectată în marii ei semnatari care s-au identificat cu propriul lor scris.

Aserțiunile lui Nichifor Crainic precum: "Tot ce există vine de la Dumnezeu și se întoarce la Dumnezeu",

“Frumosul în sine este frumosul lui Dumnezeu”, “Toate atributele aparţin frumuseţi” şi atâtea altele, sunt viziuni trezitoare, mobilizatoare care îndepărtează tristeţile, îngrijorările, însingurările, limpezind zările şi dând un sens superior vieţii. Fenomenele, faptele capătă o altă semnificaţie asemenea rosturilor. Un scurt exemplu de percepere a spaţiului autohton şi a istoriei, semnat de Nichifor Crainic:

“Evlavie ţie, pământule bun!
În sânul tău doarme trecutul străbun
Păstrând pietre scumpe din vremile-acele
Comorile tale, comorile mele”

(Cântecul Pământului)

Poetul vede în relaţia pământ - istorie, unitatea pământului cu cei care l-au apărat de-a lungul şi latul mileniilor. De aici sentimentul de respect, evlavie faţă de glie.

Crainic, înţelegând scopul artei ca pe o “revelaţie în forme sensibile a tainelor de sus”, consider arta

"făptura lui Dumnezeu" (Nostalgia paradisului, Iași, 1994, p.132). În Sophia acestei viziuni, ciocârliile încredințează soarelui ștafete de "bucuria însămânțării" (Însămânțarea) în "Moș- Pământul românesc" (Oaspetele) în care substantivul "moș" trimite la stăvechime dar și la realitatea strânsei înrudiri. Crainic simte în spiritualizarea etnosului "fiorul metafizic" prin care arhaitatea devine "teren fertil" și cultul ortodox "Duh creator" (Sensul tradiției, 1927) prin care Lucian Blaga vede "pământul transparent", "cerul megieș" și mioriţa transformând "peisajul înconjurător în biserică" asemenea viziuni au imanență și se înscriu armonic spiritualității românești care le generează. Gândirea - Școală devine mișcare de idei în extensiune = curent. Gândirismul în acțiune. Multe din revistele timpului îi simt influența. Paginile cultural ale multor jurnale i se apropie identic.

Direcția Gândirii, spiritul ei este susținut și de Ziarele "Crai nou" și "Calendarul", scoase paralel de Nichifor Crainic.

Tot mai multe personalităţii creatoare înţeleg că în viitor nu se intră venind de nicăieri, dintre nimeni şi cu sufletul străin, după cum nu se poate intra cu spatele sau cu legitimaţii împrumutate sau contrafăcute. Conştiinţa apartenenţei la familia naţională deschide larg uşa intrării în cunoaşterea altor neamuri, căci triunghiul ontologic Dumnezeu-Neam-Ţară este roditor la oricare alt popor.

Originalitatea naţională îşi are rolul ei în universalizarea valorilor.

Gândirea, cristalizând înnoitor trecutul, a dat sens prezentului evaluând premisele viitorului. Gândirismul, în fond, este o stare de stări creatoare, un mod de a simţi, cugeta, acţiona în sensul eternizării valorilor naţionale. Aşa îl prezintă şi Pompiliu Constantinescu în volumul său de Scrieri (-II-): „...climat sufletesc înrudit, dar exprimă şi o scară de valori diferenţiate în cuprinsul tradiţionalului. Mai mult chiar, adeziunea mai tainică sau mai vadită a tuturor cu lirica europeană, germană şi franceză, fără să le fi păgubit, le-a fecundat spiritual şi le-a înnoit expresia, dând însăşi ideii de tradiţionalism o altă strălucire". Coeziunea religie-

religiozitate-neam implică dragostea de leagănul străbun şi grija pentru cultul strămoşilor. Nichifor Crainic îl citează în Sensul tradiţiei (1927) pe Nicolae Berdiaev după care „Cultura e legată de cultul strămoşilor şi de tradiţie. Ea e plină de un simbolism sacru." (Le destin de la culture, în Le roseau d'or , p. 10). Întru evidenţa acestui adevăr, Crainic citează aceeaşi sursă şi în Nostalgia paradisului (cap. Raportul genetic dintre religie şi cultură: „Cultura e legată de cult, zice gânditorul rus, ea e rezultatul diferenţierii şi al extensiunii cultului. Cugetarea filosofică, cunoaşterea ştiinţifică, arhitectura, pictura, sculptura, muzica, poezia şi morala, totul e cuprins în cultul Bisericii organic şi integral sub o formă încă nediferenţiată."

Şi Crainic îl completează: „Cultura ne apare astfel ca o iradiaţie din flacăra adorării lui Dumnezeu, ca o concretizare în forme obiective a esenţei religioase"...„Adevărata putere care dă supravieţuire unei culturi şi o vehiculează mai departe este religia"...„Cultura, ca fenomen spiritual, ca expresie a personalităţii etnice, diferenţiază popor de popor."(a se vedea şi Lucian Blaga, Vasile Pârvan, Vasile Băncilă,

Mircea Eliade...). Biserica fortifică dragostea de neam şi glie, de limbă şi istorie, semeni şi viaţă. Ea este grea de roluri şi plină de realizări. Ca nimeni şi nimic altceva, ea ne învaţă să convieţuim empatic într-o cooperare universală şi respect naţional. Acesta este sensul major al naţionalismului creştin şi în acest inţeles Crainic îl dă exemplu pe savantul român, Nicolae Paulescu: „Ce pildă covârşitoare de naţionalism creştin ne-a lăsat omul acesta care-şi îngenunchia geniul şi imensa-i ştiinţă în faţa Sfântului Potir şi care a lăsat ca rămăşiţele sale pământeşti să fie înfăşurate în flăcările tricolorului românesc!... Existenţa lui întreaga e o capodoperă a spiritului..." Sublim omagiu naţionalismului creştin românesc din partea gânditorului şi poetului martir care prin profeţiile sale gândiriste a luminat şi luminează destinarea unui neam:

„ Profeţie, luminezi peste dezastre
Cărări ce-n zări de răsărituri pier;
La glasul clopotelor noastre
Ne ridicăm cu tine către cer;"

(Patria străbună)

Prin eternitatea surselor poetice, gândirismul, susţinut şi de Crai nou şi de Calendarul, a influenţat spiritualitatea vremii creând o autentică orientare ân aspiraţia culturii române la universalitate.

Chiar când revista Gândirea a încetat să mai apară (iunie 1944), spiritul ei, viziunile ei, gândirismul a dăinuit şi-n lunga noapte comunistă, înfruntând ateismul comunist şi toate acţiunile sale privind obstruarea Bisericii, dezagregarea familiei, decapitarea dragostei de neam şi Ţară pentru care au fost întemnitaţi zeci şi zeci de mii de români, printre ei, numărul preoţilor, monahilor şi monahiilor urcând, dacă nu depăşind, două mii. Creaţia reală a poeţilor martin Nichifor Crainic şi Radu Gyr a intrat în legendă şi-n sufletul bunilor români.

Pentru deţinuţii politici, poezia lor a fost pâinea cea de toate zilele. Toţi s-au regăsit, s-au descoperit spiritualmente în frumuseţea ei realizată în duhul gândirismului, al propriei lor simţiri luminată de dragostea de Dumnezeu-Neam şi Ţară. Cum să nu atenuezi suferinţa, aflând prin ziduri şi învăţând în taină,

poezii ca Laudă, în care ortodoxul Crainic, cu rostirea de la şi spre Dumnezeu, vede planeta:

„ Cu spuma de soare pe creste;
Şi-n saltul credinţei gustând veşnicia
Din pulberea lumii îmi strig bucuria
Ca sunt întru Cel careeste!"

Iată-l şi pe confratele de martiriu, Radu Gyr care-şi tămăduieşte metaforic rănile cu plante din botanica autohtonă şi odată cu el nenumăratele mii de detinuţi politici, printre care, vai! atâţia tineri:

„ Cu foi de cimbru şi drăgaică
leg altă urmă de cuţit;
Cantă-mi, măi vântule, măi taică
Să plec cu umărul sfinţit..."
(Cântă-mi, măi vântule...)

Doar două exemple fragmentare, care mi-au venit în memorie imediat, din numărul impresionant şi în bună parte publicate după 1989, cu mici variante pe

alocuri, mai toate circulând oral în cercurile celor împătimiţi de Adevăr şi Frumos.

Lor li se adaugă poeziile altor foşti întemniţaţi politic cunoscuţi sau, deocamdată mai puţin cunoscuţi, dar a căror creaţie se înscrie în permanenţa gândirismului edificator.

Această permanenţă a ilustrat-o fidel şi poetul, prozatorul, dramaturgul Pan M. Vizirescu, tânărul gândirist de pe la 1930, condamnat în 1945 la munca silnică pe viaţă, în procesul ziariştilor şi scriitorilor, de tribunalul ororii. În lunga sa claustrare de 23 de ani, într-un spaţiu carceral din gospodăria părinţilor (Slatina-Olt) poetul a scris, între altele, poezii de o convingere ortodoxă şi simţire românească rar întâlnite.

Citez doar cele mai recente volume: Prinos de lumină şi har (1995), Ţărmul însingurării mele (2002), Armonii (2003), Orizonturi lirice (2003):smerenie ortodoxă, dragoste creştină, glia strămoşească şi străbunii ca în poemul ..Întoarcerea bătrânului":

„ Tu, din ocheanul vremii, te vei uita prin lacrimi
Cum condurașii ţes acelaşi patrafir

Cu fir de aur tors din luminoase datini
De viaţă dătătoare ca preasfinţitul mir.

Cand umbrele-nserării şi-or face aşternutul
Şi tulnicul clătiva lin liniştile stânii,
Tu vei simţi în preajmă că-nvie tot trecutul
Cu doinele în care au adormit bătrânii."

Acest conservatism şi conservatorism spiritualizant îşi are nemurirea sa roditoare ca-n poemul Eu în care poetul Crainic se descoperă în succesiunea generaţiilor trecute şi viitoare pe ,,Pământul sfânt până-n hotare" şi care ,,Podit e cu strămoşii mei"...

„ În doina dulce-a mamei Dochii
Alunec din părinţi în prunci,
Şi deschizând pe lume ochii
În cel de azi sunt cel de-atunci"…
……..
„ Când, uneori, mă-ncearcă plânsu-mi
De cât amar am cunoscut,
Ma-mbrăţişez pe mine însumi

Cel încă-n vreme nenăscut."

Două strofe, din paisprezece, de o subtilitate gândiristă ilustrativă.

Cum pietrele pentru templul gândirismului sunt ale realităţilor milenare româneşti, convingerea noastră este că doctrina gândiristă este o permanenţă prin care spiritualitatea românilor se poate afirma oriunde şi oricând, reducând adâncimea decăderii lumii, temporizând, dacă nu oprind, rostogolirea ei, căci axa eternă Dumnezeu- Neam- Ţară este mană cerească pentru oricare popor iubitor de viaţă, doritor de universalizare, în spiritul creştin al Gândirii.

Poezia creştină- calea spre mântuire

Când suferinţa are ca sursă dragostea de Dumnezeu şi semeni osânditul ajunge la un nivel de înseninare comparabil cu starea de rugăciune şi de poezie.

În această gură de rai are loc mântuirea: luminare şi iluminare; incantaţie şi revelaţie; convertirea initiaţică a suferinţei în stare de graţie, de creaţie, de fericire=mântuire.

Este şi cazul martirilor gulagului comunist, care au făcut din nemăsuratele lor schingiuiri din anchete, închisori, lagăre şi colonii de muncă silnică, examenul propriei spiritualizări. Crucificaţi în răspântia dintre furtunile uraliene şi sadismul local al celor repede înstrăinaţi de Dumnezeu, ei au asimilat psihic chinurile, transfigurându-le în energia necesară ieşirii din „mlaştina disperării" şi din „pădurea cu fiare sălbatice", spre plaiul calmului senin, făuritor de viers şi vers trecut prin ziduri spre univers.

Cazul preotului Tertulian Langa este pilduitor. Acest vieţuitor întru iubirea de Dumnezeu, Neam şi Ţară, în lunga-i penitenţă de 17 ani, şi-a dublat rugăciunile de talentul poetic, încredinţându-şi creaţiile memoriei unor colegi de martiraj, lecţia sa rămânând nu numai una de caracter, rezistenţă şi credinţă, ci şi una de creativitate.

Cunoscut contemporanilor săi mai mult prin cărţile religioase: Acatistier (ed. Miracolul Cuvântului, 1995);

Reflexii evanghelice (ed. Galaxia Gutenberg, 2003); Trăind şi supravieţuind sub ateismul românesc (Roma, internet), ş.a., părintele Tertulian Langa - fostul profesor şi prim-decan al Facultăţii de Teologie Greco-catolice din Cluj, căruia Sfântul Scaun i-a decernat titlul de Protonotar Apostolic - lasă posterităţii şi volumul de armonii intitulat semnificativ Revelaţii, cu adăugarea : Poeme din captivitate: Malmaison, Jilava, Aiud, Gherla, Lugoj, Dunăre (ed. ALC Media-Grup, Cluj-Napoca, 2000).

Culegerea este orânduită în şapte capitole: Rug aprins, Ad Uxorem, Colocvii de taină, Solilocvii, Haiku, Jurnal adamic şi Addenda.

Armoniile în ritm şi rimă, de dimensiuni şi forme variate, sunt propriile trăiri cu faţa la Dumnezeu, familie, spaţiul românesc, şi cu încrederea că măcar unele din multele sale poezii vor fi salvate (şi au fost!) prin memoria personală şi a celor cărora, în mare taină, le-au fost încredinţate. Acurateţe clasică, limbaj şi seninătate liturgică, echilibru între idee - cuvânt - emoţie, efect meliorativ pentru lector, un edificiu artistic, prismatic, dublat de implicaţii istorice, etice, psihologice,

educaţionale şi ilustrarea adevărului baudelairean din Bénédiction: „Soyez béni mon Dieu qui donnez la souffrance/ Comme un divin remède à nos impuretés" (Fleurs du Mal), similar la părintele poet: „N-am priceput până n-am plâns/ Cât de adâncă este marea/ Cât de înaltă Ţi-e chemarea,/Adâncule de nepătruns..."

Este una din cele patru strofe ale poeziei care dă şi titlul volumului, strofe - cheie la înţelegerea mai completă a întregului volum, ca şi Sonet liturgic- ghid al spiritualizării prin asumarea suferinţei întru Hristos şi Neamul Românesc: „Mai descarnaţi, mai supţi şi mai transfiguraţi/ ne identificăm în umbre legănate/ - tămâie în cadelniţe-afumate - / ne ridicăm din noi spre cer, tot mai curaţi// Cuminecaţi cu Sânge şi cu Trup în Duh,/ din trupuri ne desprindem ca lumina/ din jar, spre slăvi ne înălţăm tulpina/ şi spinii ne-nflo-resc pe frunte în văzduh/ Izvor de har şi binecutare/ şi sfânt balsam agonisit sub fiare/ să miruim cu el poporul Tău supus;//Căci atârnând în sfintele-Ţi piroane,/ Te preamăreşti în noi ascuns în rame/ topindu-ne smeriţi în slava Ta, lisus.,."

De-a lungul volumului vom fi tentaţi să ne gândim la Radu Gyr, Nichifor Crainic şi la alţi poeţi cu care s-a înfrăţit în suferinţă, apropiindu-se tematic arareori la nivelul expresiei şi, întotdeauna, al armoniei interioare versurilor; "Şi nimeni n-o să înţeleagă/ cât necuprins şi-adânc am strâns/ în bobul de lumină plâns/ cum perlele din chin se-ncheagă..." (ultima strofă la Notaţie pe o stâncă). Evident, perlele sunt revelaţiile ce compun volumul cu acest titlu, şi în care întâlnim, cristalizată, admiraţia poetului pentru natură -opera divină, pe care, asemeni lui Baudelaire („La nature est un temple...." - Correspondences) o vede plină de simboluri sublimate ecleziastic: "E rupt din piatră prin hăţiş/ în vâlvătaie vegetală,/ am vrut, ca-n vasta catedrală/ a Cerului să ard cruciş"... „Vioara-ascunsă-n trupul meu,/ cu rezonanţe neştiute/ în tainice extaze mute/ s-a-nfiorat de Dumnezeu"... (Bradul), ca şi adevărul, frumosul apropie marile spirite emoţional şi expresiv. Acest mod de a vedea apoteotic opera lui Dumnezeu se regăseşte şi în valorile iniţiatice ale suferinţei.

În simţirea, românească a poeţilor Coşbuc, Alecsandri, Şt.O. Iosif, O. Goga..., se situează, oarecum, şi poeme ca

Vara, Toamna,... ale părintelui Langa, întărind implacabil continuitatea viziunii noastre asupra existenţei.

Taina căsătoriei înţeleasă, trăită ca destinare umană, îl convinge pe poet de sfinţenia unităţii partenerilor prin dragoste şi credinţă: ./iubita mea, să-ţi aminteşti/ că despărţirea-i un popas/ spre veşnicul iconostas/ al dragostei de Dumnezeu,/ spre care urc prin ruga ta,/ prin plânsul tău şi crucea mea/..." (Să-ţi aminteşti).

Multe sunt poeziile din care se pot face ilustrări în favoarea artei poetice a părintelui Tertulian Langa. Sonetul Va fi o zi e de o transparenţă creştină şi armonie a trăirii în Cuvânt, repede situându-se în memoria lectorului, cu mare folos sensibilizator.

Unele poezii sunt mai lungi, altele mai scurte, până la haiku-urile care s-ar putea mai bine întitula Apophtegme, sau, pe înţelesul oricui, Maxime.

De asemenea, ultimul capitol, Addenda, putea să aibă titlul Rugămu-ne iubirii (două pagini jumătate), poem în centrul căruia întâlnim îndemnul cristianic: „puneţi la temelia speranţei iubirea şi iertarea"..., „Iubirea să vă fie pace şi dar de împăcare"...

Oricum ai traversa Revelaţiile poetului-martir Tertulian Langa, de la început, spre sfârşit sau invers, aceleaşi luminoase lecţii prin decenţa tematică, autenticitatea simţirii şi grija pentru cuvântul trimis în lume, te întâmpină în unitatea şi maturitatea responsabilă a făuritorului de frumuseţi ziditoare.

În duhul lui Crainic: revista Meșterul Manole

Antologia ei este, o carte fundamentală pentru cultura română. Crezul unei generaţii pline de talent şi aspiraţii. Vintilă Horia a numit-o „generaţia de la 1939", lon Şiugariu i-a spus „generaţia cerului", o numesc generația soarelui.

Profesorul universitar Al. Husar, el însuşi apartenent acestei generaţii a universalizării, prin creaţie, după cum îl arată şi operele sale de o remarcabilă erudiţie şi. sensibilitate literară, stimulat, după propria-i mărturisire, de cărturarul Emil Pintea, realizatorul antologiei literare a Gândirii (700pp), a publicat în 2004, la editura Fundaţiei Culturale Memoria, antologia literară a revistei Meşterul Manole (ianuarie 1939 - ianuarie-aprilie 1942) ai căror iniţiatori şi împlinitori au fost Vintilă Horia (poezii, proză, eseuri, traduceri, cronici literare, publicistică, reflexii în marginea timpului), Ion Şiugariu (poezii, cronici literare, eseuri - între care un Titu Maiorescu), Ovid Caledoniu (poezie, eseuri, proză). Printre colaboratori întâlnim pe Virgil Carianopol, Ştefan Baciu, Ion Frunzetti, Radu Stanca, Mircea Streinul, Goriolan Gheţie, Vlaicu Bârna, Pericle Martinescu, Mihai Chirnoagă, Laurenţiu Fulga, ...dar şi Al. Husar cu eseul „Ne vine rândul" (1941), de un intelectualism analitic ce obligă reluarea lecturii pentru o mai critică înţelegere a vremurilor.

Meşterul Manole, prin Vintilă Horia, unul dintre directori, se declara continuator nuanţat al Gândirii. „Ne-

am cunoscut şi ne-am perfecţionat la umbra Gândirii şi acolo am înţeles, în primul rând ce înseamnă a fi român. Ne-am dezvoltat citind şi meditând cărţi de Lucian Blaga, Nichifor Crainic, Al. Busoiceanu, Oskar Walter Cisek, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Vasile Băncilă, Gib Mihăescu, Matei Caragiale, Tudor Vianu, Adrian Maniu…gânditori, poeţi, romancieri, care au ştiut să creeze o Românie literară şi filosofică pe măsura României geopolitice"... Şi numind opere ca Nostalgia Paradisului de Nichifor Crainic, Trilogia Culturii şi Trilogia cunoaşterii de Blaga, Urcuş de V. Voiculescu, Estetica lui Tudor Vianu s.a. precizează: „cărţi modelate într-un fel sau altul de spiritul Gândirii care a dus în acei ani către o definire a României prin creştinism şi cultură...".

Dar şi cu privire la conţinut, Vintilă Horia ţine să remarce că întreaga aspiraţie a celui de-al doilea corifeu al noii reviste, Ion Şiugariu „lumină încărcată de poezie... era în tradiţia Gândirii, din care i se trage întreaga inspiraţie"... „chiar Sete de ceruri este un titlu gândirist"... „E o poezie plină de de soare..." (Madrid, 21.011985).

Toată gruparea era unitară în efort şi toţi doreau să atingă pragul de sus al tradiţiei noastre culturale, mereu raportându-se la Gândirea, „expresia cea mai înaltă a geniului autohton"... Ştiau cu toţii precis că aveam să ducem mai departe mesajul Gândirii (ibidem).

Prin Gândirea, aşadar, percepem în tot entuziasmul ei gruparea de la Meşterul Manole, care-şi elaborase manifestul cu doi ani înaintea apariţiei revistei. De altfel, Gândirea influenţase, orientativ, numeroase reviste între care citãm: Ramuri, Năzuinţa, Familia, Datina, Gând românesc, Linia dreaptă, Rânduiala, Sfarmă Piatră ş.a. Izvoarele sunt roditoare. Exemplele mobilizatoare. Ele trezesc conştiinţe, fortifică voinţe, deschid orizonturi. Nasc iniţiative cărora le împrumută discret sau direct - ca în cazul revistei Meşterul Manole, din spiritul lor, asemenea curentelor a căror destinare este să iasă din matcă, fertilizând. Revista Meşterul Manole, prin titlu, sugera ideea de credinţă, de sacrificiu, de pasiune până la obsesie, cum scria Ştefan Baciu în poezia „Vates":

„Ca Meşterul Manole avem aripi deschise

Şi ne clădim soţiile în temelii
Pentru un stol de cântece şi vise..."
……..
„Hrănindu-ne cu-azur într-una flămânzim"...

Sublim! Ion Şiugariu, în eseul „Invitaţie la entuziasm" îndemna gândiristic „Să ne întoarcem cu faţa spre entuziasmul străvechi al neamului... Glia românească să ne încălzească sufletele... Să ne întoarcem spre entuziasm flămânzi de lumină..." Cu această nestăvilită bună credinţă erau siguri că vor ieşi esenţiali, originali, senini, în lume. „România de azi, scria Vintilă Horia, devine europeană nu prin posibilitatea ei de a îngurgita, ci prin aceea de a impune ca europene propriile sale valori"... „ o cultură română esenţială"..."universitate românească" („Note pentru călătoria noastră"). Deja în manifestul revistei, gândit îndelung, înscriau „garanţia unei tradiţii mereu ascensive". În această convingere şi Pericle Martinescu descoperea „elementul hotărâtor al spiritualităţii viitoare din sud-estul şi răsăritul Europei" - tradiţia.

Tineri şi dotaţi, mereu declarativi şi ilustrativi ai proiectelor analizate într-o rară prietenie, membrii grupării de la Meşterul Manole credeau nelimitat în valorile neamului românesc, în destinul solar al României, în capacitatea românilor de a comprima timpul istoric şi a ieşi cultural în universalitate. „Cavaleri sublimi ai creştinităţii, scria Vintilă Horia, ne împlineam cu sfinţenie hărăzirea, porunca"... „împlinim destinul ce ni se cuvine şi turnăm în bronz monumentalul chip al României care astfel va pătrunde în conştiinţa universală". Gândirea lor le exprima fidel simţirea, voinţa şi capacităţile de a finaliza proiectele.

„Credeam din tot sufletul nostru, sublinia Ion Şiugariu, într-o literatură românească mare, unică, universală". Erau foarte convinşi că în faţa culturii orice adversar se înclină: „Pentru naţiuni nimic nu contează mai mult decât cultura"... care „nu poate fi învinsă, nici îngenuncheată, nici anulată", afirmă Vintilă Horia. Meşter-manoliştii gândeau la mobilizarea energiei naţionale într-un flux regenerator, o generaţie care să inoculeze Europa „cu aer românesc",., „expansiune spirituală" adică începutul unui imperialism al duhului

românesc în lume"... „elanul către frumos al întregii Românii tinere". Ce crez superior şi cât de necesar acestor vremuri! „Şi în entuziasmul nostru curat, eram convinşi că vom da omenirii, tuturor neamurilor, o nouă posibilitate de a înţelege, de a avea încredere reciprocă, dincolo de falsele mesaje politice care promiteau pacea dar aţâţau la războaie".

Parcurgând antologia realizată de Al. Husar (330 p.) reţinem talentul poetic al tuturor, specificul amoţional ce-l degajă fiecare, notele comune centrate pe îngândurarea, pe alocuri elegiacă, explicabilă în conjunctura celui de-al doilea război mondial cu final imprevizibil şi, cum s-a adeverit, catastrofal pentru România, pentru români. Ce cote am fi atins, ca în visul acestei atât de tinere generaţii de la Meşterul Manole, dacă n-ar fi fost apocalipticul război!

Oprim impulsul comentariilor paralele pentru a preciza că proza din antologie este superioară poeziei şi eseurile sunt superioare oricăror alte texte. Talentaţii tineri aveau dotaţia reflexiunii analitice, a unei înţelepciuni care se identifică personalităţii lor complexe. Aveau darul realizării de mari opere aşa cum

Vintilă Horia a dovedit-o cu romanele: Dumnezeu s-a născut în exil (Premiul Goncourt) - romanul poetului Ovidiu, Scrisoarea a Vll-a - romanul lui Platon, Un român în cer- romanul lui El Greco, dar şi Jurnalul unui ţăran de la Dunăre, Călătorii spre centrul pământului şi atâtea alte cărţi între care unele de poezie şi eseuri interviuri etc. Vintilă Horia, scriitorul de la Gândirea şi de la Meşterul Manole, care a publicat în patru limbi şi e tradus în peste douăzeci.

Introducerea la Antologie, semnată tot Al. Husar, este un studiu extrem de documentat, similar celui dedicat lui Ion Şiugariu ca prefaţă la volumul Ţara crinilor (Editura Agora - Iaşi, 1997). Cele cinci pagini privind structura Antologiei şi realizarea ei, precedate de câteva reflexii referitoare la destinul corifeilor Meşterului Manole îşi au valoarea lor nu numai istoric-literară.

Addenda volumului este de o importanţă rarisimă. Aici întâlnim: din corespondenţa lui Vintilă Horia cu Ovid Caledoniu, cu Lucia Şiugariu Soreanu, cu Liliana Georgescu; Vintilă Horia despre Ion Şiugariu, Ovid Caledoniu - studii apărute la Madrid şi în Canada;

Virgil Ierunca în dialog cu Vintilă Horia; Nae Antonescu: „Meşterul Manole mit şi destin" (1995), Liliana Georgescu: „Ovid Caledoniu - poet al luminii" (1995), Lucia Soreanu: „Cuvânt pentru Vintilă Horia" (1995), Constantin Ciopraga: „Căutările unui "perigrin" patetic: Ion Şiugariu". Bine ar fi fost să li se fi adăugat şi studiul „Locul lui Şiugariu", prefaţă la Ţara crinilor, semnată de Al. Husar. De un interes ştiinţific deosebit se acoperă Indicele bibliografic, realizat de specialista Departamentului Bibliografic al Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu din Iaşi, doamna Aurelia Stoica.

Iconografia acestui sărbătoresc volum luminează vremuri şi creatori, una din imagini descoperindu-ni-l pe magistrul Al. Husar, la braţ de suflet şi crez literar, cu Ion Şiugariu.

„Generaţia de la 1939", „generaţia cerului", generaţia soarelui, una şi cea mai luminoasă din razele permanenţei gândirismului în expansiune spirituală.

Un poet al luminii

Lirica scriitorului Pan.M.Vizirescu (1903-2000) are caracter initiatic. Volumul "Orizonturi lirice" atestă nuanţat acest adevăr. Poeziile inedite care-l compun ne sensibilizează, prin ingenuitatea lor, făcându-ne să vedem mai departe, mai profund, mai uman în noi şi dincolo de noi.

Poetul Pan.M.Vizirescu este un spiritualist reflexiv. Un creator de o structură degajat socratică. Posedă măsura scrutării selective, a fenomenelor intime, distanţa metafizică şi calmul senin (Gelassenheit) ce-i luminează viziunile. Îndoiala, zigzagul, frustrarea îi sunt străine. Credinţa sa în Dumnezeu-Neam şi Ţară este o certitudine comunicată şi cuminecată de Divinitate prin străbuni. Poetul operează cu judecăţi de valoare absolute:

"Te-am aflat din cele nespuse
, Din cele ascunse şi nu din carte,
Astfel Te-am primit cu mesele puse,
Ştiind că vii de departe "...

(Te-am aflat)

Misterul cunoaşterii celor ascunse pe alte căi decât ale cărţii îţi creează o stare de perplexitate introspectivă, simţi aripile căzând în muţenie şi neputinţă asemeni albatrosului din primele trei strofe ale poeziei lui Baudelaire, Pasăre în ochii căreia te reflectezi duios substitutiv .

Lectura se reia. La banchetul emoţiilor şi ideilor din ritmica versurilor te-ncearcă un fel de euforie. Este extazul armoniei, al muzicii pe care Emil Cioran îl identifică "revenirii la identitate, la originar, la rădăcinile primare ale existenţei"... De aici încep toate revelaţiile ("Cartea amăgirilor - I - "). Pan.M. Vizirescu are în preajmă congenitorii săi de duh: Nichifor Crainic, Nicolae Paulescu, Dumitru Stăniloae, Radu Gyr, Constantin Noica, Petre Tuţea, Ernest şi Horia Bernea, Vasile Voiculescu şi atâtea luminoase spirite, care de care mai luminoase printre şi-n mintea cohortelor de miles Christi ai acestui neam din sânul căruia acest poet a răsărit cu chip solar de duhovnic, cu surâs de copil şi darul pe care Dumnezeu i 1-a dat:

"De-aş izvorî din întuneric,
întunecată inimă-aş avea...
Destin pribeag în spaţiul luciferic
Spre nicăieri, spre nimenea.
……..
Dar eu mă simt făptură de lumină
De cred că Domnul în mâna Lui mă ţine,
Şi-atât îmi e privirea de senină

Că pot să văd şi dincolo de mine ".

(Izvorâre)

În absolut ! Nu pe căile declarative ale exteriorităţii infatuate, ci prin adânca topire a sentimentului religios făptuitor. Poetul nu discută. Constată şi afirmă. Trăieşte bucuria convingerilor. Ştie de unde şi cu ce zestre vine. Ştie spre cine suie. îşi cunoaşte destinarea:

"Iau din bobul mic făină
Şi din rază iau lumină,
Doamne lasă-mi mintea-ntreagă
Să pricep fără pricină
Că-s din sfânta Ta desagă ".

(Rugă de har)

Conştientizarea apartenenţei. A originii ancestrale. Creator de substanţă hrănitoare, căci poezia este nutriment de sorginte divină:

"Pana Ta mi-ai pus-o-n mână

Pururi gândul meu rămână
Clar şi bine să se ştie
Că din sfânta Ta fântână
Îşi ia stropul care scrie ".

(Ibidem)

Lirism nepervertit . Ziditor. Ritm folcloric trezitor. Magia cuvântului asociat estetic, în măsură să redea "ce qu'il y a d'intime en tout" (Victor Hugo, Sur la poésie). Mişcare într-un prezent continuu.

Luminările şi iluminările poetului Pan M. Vizirescu însenineză, mobilizează şi modelează fiinţa umană prin întoarcerea ei cu faţa la Dumnezeu:

"Uşor ca frunza-n soare, plin,
Aş vrea cuvântul meu prinos,
In zborul lui cel mai frumos
Cu ruga mea să Ţi-l închin ".

(închinare)

Făuritorul de viziuni, descoperitorul semnificaţiilor tăinuite în lucrurile pe care le scoate din

anonimat, cristalizează în stările sale de graţie devenirea lumii la stadiul de umanitate. Venirea şi prezenţa lui lisus pe astrul nostru suprimă alternativa neştiutului:

“Odată ce pe lume a coborât lisus
Nu pot să nu ştiu rostul chemărilor de Sus ".

(De Sus)

Petre Ţuţea îl confirmă: "Fără Hristos universul nu are sens" şi, scrutând orizontul acestei lumi răvăşite de patimi, îi scrie din suflet, exclamativ, aparentului negativist şi prieten, Emil Cioran: "Ce pustie ar fi viaţa fără temple, sacerdoţi şi credincioşi!" (Întru Dumnezeu şi neamul meu, 1992).

Mod teandric de a fi (Dionosie Areopagitul) = mod divinomenesc de a vieţui (Nichifor Crainic). Cale deschisă spre înveşnicire:

"Cerne-mă, Doamne, mă cerne
După legile Tale eterne ".

(Îm cernerea mea)

Proces purificator prin care omul poate străluci în umanitate:

"Ori aşa ca-ntr-un lac, în afund,
Să mă uit tulburat de mister
Şi-n văpăi de comori ce s-ascund
Eu prin Tine s-aud că nu pier "

(Fără grai)

Eul liric: viori şi comori. Credinţă - speranţă şi dragostea prin care omenirea se poate salva. Poetul, reafirmând originea divină a artei poetice, se gândeşte la suişul lumii în sensul Epistolei către corinteni (I) a Sfântului Apostol Pavel, adică prin efortul cerut de Christos al lepădării de sinele îndoielilor, orgoliilor, urii şi al atâtor nevolnicii aluvionare:

"Cu-n condei lăsat de Providenţă
Să scriu vioi pe-a vremurilor filă
Suişul lumii-n altfel de cadenţă ".

(Giganticul)

Proces anevoios şi poetul face apel la puterea divină:

"Numai Tu, Doamne, birui nelegiuirile,
Numai Tu poţi schimba omul şi firile,
Numai Tu ne ştii nesocotinţa
Şi pui în cântare căinţa".

(Pridvor)

Căinţa înseamnă pocăinţă. Regretul erorii înseamnă nerepetarea ei, garanţie a pasului următor. În acest sens, poetului, care oficiază în numele semenilor, îi vin îngerii în sprijin:

"Avem o luptă de dat din vechime
Cu întunecatul ce stă lângă Tine ".

(Zis-au îngerii)

Îngerii mai pe deasupra, Sfântul Nicolae "al sărăcimii" şi Sfântul Gheorghe, "Ostaş al Învierii/Şi trâmbiţaş al Domnului Hristos" mai printre oameni, susţinând aceeaşi bătălie, deloc uşoară, împotriva

"întunecatului", poeziile cu titlul numelor acestor mari şi populari sfinţi. Poetul Pan.M.Vizirescu îl invocă, preventiv, şi pe proorocul Ezechiel (ebr. Dumnezeu întăreşte):

"Lasă-mi fapta bucuriei de a fi
Cel din urmă intrat în convoi,
Peste valul ce crunt ne-o izbi
Pacea lumii s-o vrem amândoi".

(Către proorocul Ezechiel)

Întru biruinţa liniştii, libertăţii şi afirmării lor în lume, românii au înălţat, din cele mai vechi timpuri, altare ale comuniunii cu Dumnezeu şi ale unităţii lor, între care, mănăstirile suie, ca nişte imnuri de slavă spre cer, în mioritice şi mirifice guri de rai.

Poetul, însetat de linişti metafizice, se opreşte la pragul acestor izvoare de credinţă, cultură, limbă şi datini străbune:

"Suflă vânt de toamnă rece, pomii frunza-şi scuturară,
Vin la pragurile voastre, mănăstiri de veche Ţară.
Cere sufletu-mi odihna tăinuirilor sihastre,

Liniştea şi mângâierea dintre zidurile voastre.

…….....

Am venit cu buza arsă la izvor s-astâmpăr setea

Unde inima străbună veac de veac şi-a pus pecetea.

……

Praznicele cu străbunii din slăvită Ta iubire,

Le-a păstrat în mărturie fiecare mănăstire ".

(Freamăt de vis)

Acestor lăcaşuri de închinăciune, de conştiinţă şi unitate naţională, le sunt asociate ideile de Ţară şi trecut istoric:

"Doamne Ţi-ai făcut lăcaşuri să Te ştim că eşti cu noi". Poetul doreşte să întrupeze din armonia clopotelor "lauda iubirii mele şi-a cântărilor străbune. (Ibidem).

Ţara de Sus, Bucovina cu mănăstiri şi brazi, este legată, de Pan.M. Vizirescu., de Olt şi Jiu printr-o axă de spiritualitate - "alean de regăsire pe la porţi de mănăstiri", dând roată României, din hotarele ei naturale, cu Eminescu şi memorabila sa Doină:

"Dinspre marginile Ţării în odăjdii de lumină,

Aud codrii Bucovinei, de prin veacuri cum se-nchină,
De prin văi, de peste râuri, munţii vânturându-şi duhul,
Ţara brazilor doineşte şi-mpânzeşte-ntreg văzduhul,
Păn-la Olt îi saltă ramul, mai departe peste Jii
Strunele deschid zăgazul Ţării plină de copii"...

Plină de vigoare şi viitor. In acest spaţiu dumnezeiesc, fostul profesor de Limba şi Literatura Română, pentru scurt timp, la Cernăuţi, caută chipul tinereţii entuziaste şi tot aici doreşte să-şi doarmă somnul cel mare:

" Şi-apoi fremătând pădurea într-o lungă tămâiere,
Peste somnul meu să-şi cearnă Un suspin de mângâiere.
M-au chemat cu dor străbunii şi-mi plătii cernita vamă,
Eminescule, dă-mi mâna că şi Doina ta mă cheamă ".
(Freamăt de toamnă)

Ţara, străbunii-Eminescu: o atmosferă de veşnicie; muzică şi gând: poezie. Sublim!

Suferinţa trăită iniţiatic

De-acum prea e timpul să se ştie şi dincolo de hotarele României, că scriitorul Pan M. Vizirescu, pentru credinţa sa în Dumnezeu, străbuni şi Ţară, a fost condamnat în 1945, la muncă silnică pe viaţă, în contumacie, de un improvizat tribunal, numit de bolşevici al "poporului".

Unde s-a ascuns poetul un sfert de secol în iadul comunist ? Ce locuri şi ce oameni l-au putut adăposti ? Cu ce riscuri eroice şi-au asumat tăinuirea când satele şi oraşele, câmpurile şi pădurile, pământul şi subpământul erau răscolite de pistolarii partidului comunist ? Când schingiuirile şi asasinatele se ţineau lanţ şi România se umpluse de penitenciare, lagăre, tot de exterminare, cine mai avea curajul să ascundă un urmărit de poliţia politică?

Bărbaţi şi femei, tineri şi bătrâni, sănătoşi sau bolnavi, nimeni nu avea scăpare.

Pe scriitorul Pan M.Vizirescu, cel condamnat în lotul scriitorilor şi ziariştilor (iunie 1945), l-au adăpostit membrii familiei, rudele apropiate, preotul, în oraşul Slatina-Olt, 23 de ani.

Carcera, acceptată senin, răbdător, voluntar, a dobândit conotaţie mitică în extensie. Poetul a numit-o metaforic: "exil de taină", "ţărmul însingurării mele"- devenit şi titlul unui volum de poezii inedite, Slatina, 2002, - "chilia mea", "scorbura mea", "odaie sanctuar", "sfinţitul loc" ş.a.

Spaţiu zidit. Orizont închis. Timp împietrit, greu ca malul istoriei strâmbate, surpat peste poetul care înfruntă tot răul cu credinţa în Dumnezeu şi-n dreptatea nevinonăţiei sale:

"Cu aripi la umăr trec peste obidă,
Spre tinereţea mea de-odinioară
Ce cată şi azi ca să-mi deschidă
Cărări ce duc spre-aceeaşi primăvară ".

(Nemurire).

Spre o primăvară - "Nuntă" - între ceruri şi pământ, când neascuns de oameni, Domnul Sfânt îmbracă pomii, câmpul şi luminează Ţara" (Ce este primăvara ?)

La Pan M. Vizirescu, poezia nu este un remediu împotriva disperării cum afirmă Emil Cioran în Cartea amăgirilor. Suferinţa nu-i creează poetului o stare de stress. El o trăieşte iniţiatic ca pe un mijloc al desăvârşirii. O ia în stăpânire. Din singurătatea zidită şi grea, poetul iese cu ochiul spiritului spre luminoasa lui stea:

"Nici o veste ! Sunt singur şi-atât;
Dar tăcerea aceasta multă şi grea
Sparge tavanul posomorât
Şi văd luminoasa stea ".

(Singur)

În transcendent. Şansa trăirii în spirit. Ieşirea din timp şi spaţiu. Salvarea prin armonia iubirii care îi dă mamei, pe ultimul drum, o aură mitică:

"Lumea nu-i mai vastă decât iubirea ta, mamă,
Şi nici bunătatea nu-i oricât s-ar vrea "...

(Sufletul mamei)

Cum în concepţia creştină, oamenii nu mor, ci adorm, poetul se desparte în ascuns de mamă cu seninătatea acestei convingeri. Pe-aproape simte spiritul fratelui "un om atât de bun" şi duhul tatălui din "Tatăl eternului viu".

Iat-o pe "sora mea bună" în dramatica poezie-document istoric pentru ceea ce a însemnat "libertatea" românilor în comunism. Un document şoptit într-un larg, enorm de lung timp al terorii ce nu se mai sfârşea:

"Când vor veni oamenii să-ntrebe de mine,
Ce zbucium, ce potop de suspine !
Ce-ai să răspunzi ? Ce-ai să răspunzi ?
Că mă ştii ? Nu mă ştii ? Că m-ascunzi ?
Nu ştiu ce-ai spune ! Nici nu pot să gândesc.
Mi-acopăr faţa... Mă-ngrozesc... Mă sfârşesc.
Dau fuga, iute, cu capul în zid,
Mă ghemuiesc, mă lipesc de el să mă-nchid.
Ieşi tu zidită de vie
A Meşterului Manole soţie...
Nu mai sta ! Vine om la schimb,
Ieşi afară din om şi din timp...

Cu sfintele şoapte îngrijorarea să-mi iei
Şi lasă, în urmă, teama, de vrei;
Acum e loc pentru alte minuni
Cu iederi pe turnuri şi rugăciuni.
Zidul îmi spune că mă ocroteşte şi el
Plin de încredere şi de lumină
Într-un fel mai altfel
Pentru un om zidit fără vină ".

Poetul, după scurta sa tentativă de evadare în imaginar, revine la grija aflării răspunsului credibil pentru întrebători:

"Ce-o să răpundeţi celui care vine
Să-ntrebe, ca-n treacăt, de mine ?
Numai sora mea bună va şti ce să spună
Sub harul jertfirii ce-o încununã,
În genunchi, la icoană, pătrunzând nepătrunsul,
Mă rog să găsească răspunsul
Căci numai ea va răspunde
Când se va bate în uşi, la ferestre, oriunde,..
Crucea de strajă, cu braţele-ntinse,

în tresărirea vederilor stinse,
O poartă bătrână, bolnavă
Să-ntâmpine cu bătaia inimii slabă,
Izbirea din uşă, repetată şi gravă...
Ce va răspunde,
Nu intră-n plăsmuirile minţii,
Numai îngerii ştiu, şi sfinţii,
La care se-nchină în neodihnă
Să-şi afle oleacă de tihnă
Şi-un gând salvator pentru cine-o întreabă
Şi-apoi, liniştită, să-şi vadă de treabă".

(Sora cea bună)

Acestei surori-erou, poetul îi spune în "Spovedanie" (Vol. Prinos de lumină şi har, Iaşi, 1995) "ucenica Maicii Fecioare". Calvarul continuă. Tăcere apăsătoare. Traseele luminii sunt blocate. "Scorbura" este asemănată penitenciarelor comuniste cu geamuri văruite, ferestre oblonite, convorbire interzisă. Se aude doar şoapta poetului mărturisitor într-un spaţiu spiritualizat prin rugăciune şi contemplare:

“Eu n-am fereastră-n largul dimineţii
Ca să culeg întâiul strop de soare,
Cu umbra lor mă-nvăluie pereţii
Tăcerilor severe de-nchisoare.

Dar am în mine bobul de cleştar
Ce îşi roteşte singur răsăritul;
Parcă dintr-o ciocnire de amnar
Chilia mea o umple infinitul.

Din ce răsad, de unde mi s-aduse
Ori mi-l arată taina unui dor ?
Bat firele şi se-nvârtesc pe fuse
Şi eu îi sunt luminii călător.

Abia târziu, când soarele apune
Şi-mi furişează-o blândă-mbrăţişare
Prin gaura din scândură îmi spune
Că după mine umblă când răsare ".

(Eu n-am fereastră)

Relaţionare cosmică. Lumina ajungând în întuneric rodeşte dislocându-l, pulverizându-l. Evadări în spiritual stăpân pe materie. Ieşiri din efemer şi anonimat. Zbor în alte lumi pe unde:

".. .panerul frumoaselor stele
Trec în visările mele "
(Eu şi nimicul)

iar Sfintele Evanghelii deschid poarta, spre lumina de "dincolo de lume" (Desferecare).

De acolo, Dumnezeu îi vine poetului în. preajmă, ca lisus în celula lui Radu Gyr, în Zarca Aiudului. Mistica luminii regenerative, trăirea în, cu, prin şi pentru Dumnezeu:

"Mult m-ai iubit, o, Doamne, când m-am umplut de Tine
-N acest ungher în care Tu-mi eşti atât de-aproape;
Pana Ta e-ntreagă şi-o iau pe aripi pline
De lacrimi ce s-adună în sfintele prosoape ".
(Cer poeziei aripi)

Spiritualizare prin suferinţă. Lacrimile, cristalizarea acesteia, spiritualizează prosoapele în care se adună. Conştientizarea acestui miracol umple sufletul poetului de beatitudinea aripilor deschise;

"Mă-neacă fericirea de parcă zbor din mine".
(Ibidem)

Euforie. Extaz. Viziunea trăirii mistice în care au loc iluminările, revelaţiile, posibile în fenomenologia spiritului.

Ca-n primele secole de creştinism martirizat, când catacombele deveneau spaţii sacre unde cobora Dumnezeu, la invocarea ostaşilor lui Hristos:

"Odaia mea-n tăcere, odaie sanctuar
A visului în care plutirea mea se scurge;
A-mbătrânit lumina pe faţa mea de var
Şi-n toată-ncremenirea nici timpul nu mai curge.
…….
Aşa cum stau, în paza pustiului din jur
Şi-n nemişcarea vremii rămas fără etate,

Descoperind în mine ceva mai bun, mai pur,
În liniştea din suflet respir eternitate ".
(Azi încă mai trăiesc).

În acest segment de simfonie, aflăm, secretul longevităţii atâtor deţinuţi politici, atâtor martri-trăitori întru Hristos - care, umplându-se, de lumina divină, au dobândit o altă rezistenţă în lupta cu practicienii urii, sadismului şi crimei. Printre foarte numeroşii longevivi, poetul Pan M. Vizirescu se numără cu o durată de suferinţă şi vârstă ieşite din comun. Sensul trăirii în Dumnezeu e unul al libertăţii în duh. Tonifierea voinţei şi a perseverenţei asigură, în procesul inţiatic, mişcarea în ubicuitate şi simultaneitate, concretizată în superiorizarea fiinţei umane:

"În scorbura mea, când duhul tresaltă,
E-un semn al vieţii ce tainic mă plimbă
În lumea de-aici şi-n lumea cealaltă
Şi-n altfel de om mă preschimbă".
(Vântul durerii)

Poetul este confirmat şi de mai puţin religiosul Emil Cioran: "Numai suferinţa schimbă pe om. Toate celelalte experienţe şi fenomene nu reuşesc să modifice esenţial temperamentul cuiva sau să-i adâncească anumite dispoziţii până la a-l transforma integral. Din câte femei echilibrate suferinţa nu le-a făcut sfinte ? Absolut toate sfintele au suferit până dincolo de orice închipuire"... (Cartea amăgirilor, Humanitas, Bucureşti, 1991, I p.21)...

Suferinţa este pozitiv activă când se acoperă de iubire. Numai prin ea omul se poate întoarce la starea de inocenţă = starea dintâi care dă calm, sănătate, întinereşte şi prelungeşte viaţa. Şi iubirea vine, ca şi poezia, de la Dumnezeu Tatăl care a trimis-o în lume prin Iisus Hristos. Iar "Iisus (scrie poetul) e cu noi pretutindeni în ţara aceasta aflată sub iubirea şi binecuvântarea neostenitei Sale privegheri". Şi tot în "Spovedania" , de care am mai amintit, mărturiseşte: "Eu nu am cunoscut chinul şi teroarea carcerelor comuniste, dar cu aceeaşi condamnare, zăvorât în exilul meu de taină, m-am simţit sub ocrotitoarea iubire a lui Dumnezeu, în bucuria aceasta am putut trăi aproape un

sfert de veac. M-am întâlnit cu moşii şi strămoşii mei, cu Dumnezeul părinţilor noştri... Din coliba mea, mă simţeam trăind în pridvorul ceresc"... (vz. vol. Prinos de lumină şi har, Agora, Iaşi, 1995).

În modestia sa, poetul spune că nu a cunoscut chinurile penitenciare, dar la o analiză mai profundă teroarea clipei de clipă, 23 de ani, că oricând poţi fi descoperit şi lichidat cu întreaga familie în anchete de o cruzime sălbatică, nu este mai mică decât cea din puşcăriile bolşevice.

În această lungă perioadă traversată de credinciosul poet, este de înţeles că reacţia la tortură și teroare se converteşte, treptat, în indiferenţă:

"Nu mă-nspăimânt de lunga mea tortură...
Oricât de grea pe frunte mă apasă,
Aflai secrete-n anii ce trecură
Şi mă-nvăţai să fac cu dânsa casă ".

(Pradă)

Acest mod de a gândi şi trăi depăşeşte logica aristotelică. Trăirea mistică are alte premise:

iluminatorii. Foamea, frica, frigul îşi reduce presiunea cu toate că organismul scade vertiginos în greutate. Ce mai rămâne din trup intră într-o stare de conservare:.

"Fereastră, fereastră,
Nu mă cert cu zidul care mă-nchide;
Tu, mamă, soră, tu inima mea,
Vremea stă-n loc, dar spaţiul se-ntinde
De la mine la ultima stea.
…….
Multe prin Tine aflai şi găsii...
Pe uliţa mare a visului meu:
Într-o Duminică de Sfinte Florii,
A venit la mine şi Dumnezeu. "

(Fereastra) vz. **Și** Radu Gyr: Iisus în celulă…

În suferinţă, timpul calendaristic încremeneşte, dar timpul afectiv se deschide cu trecutul şi viitorul în clipa prezentului veşnic . Spaţiul se dilată în ubicuitate. Spiritul ajunge la Dumnezeu sau îl primeşte pe Dumnezeu.

În acest orizont spiritual şi spiritualizant se situează şi cele 12 catrene care încheie acest nou volum de inedite, scoase la lumină de venerabilul colaborator la revista Gândirea, domnul Dan Cosmulescu, nepotul scriitorului Pan.M.Vizirescu.

Fiecare din titlurile :Orizonturi lirice, Dumnezeu si sufletul, meu, Străbunii mei, Tara si gândul sau Prinos de lumină şi har (1995), poate acoperi întreaga lirică, a poetului publicată până acum. Această lirică se înscrie substanţial în fenomenologia spiritului, ca perspectivă iniţiatică a salvării omului şi a lumii.

Poetul Pan M. Vizirescu la ţărmul salvării prin credinţă

Asocierea oximoronică a conceptelor ţărm-însingurare generează reacţii erotematice justificate. Cine ? Unde ? Când ? De ce ? Cum a fost posibil ca un scriitor de o completitudine deconcertantă să fie ţintuit pe un cronotop de un dramatism ce scapă oricărei posibilităţi de înţelegere ?

Prin ce miracol a putut acest spirit recreator să facă dintr-o catacombă a terorii, un liman al regăsirii de sine în care timpul, greu ca plumbul, în fiecare secundă a sa, să fie anulat ? Să metamorfozezi bezna a 23 de ani de claustrare comunistă şi spaţiul în care abia te poţi mişca, în lumina care să-ţi conserve seninătatea structurală, să-ţi înaripe sufletul spre vaste arii de trăire emoţională, umplându-ţi fiinţa de liniştea făuritoare de vers, este un secret pe care îl dezleagă Ţărmul însingurării mele dând în vileag repere conceptuale şi biografice de neeludat chiar de criticii textualişti.

Pan M. Vizirescu a abordat toate genurile literare: poezie, roman, teatru, eseu, memorii, critică literară. Mirifica sa vârstă a traversat secolul XX.

După aprofundate studii filologice şi juridice şi un doctorat în litere şi filosofic cu "Magna cum laude" (1938), se afirmă în literatură şi jurnalistică. Publică la cele mai însemnate reviste şi cotidiene din ţară. Cunoaşte pe marii scriitori şi gânditori dintre cele două războaie. Este apreciat, stimat şi îndrăgit pentru talentul, caracterul şi profesionalismul său la Radio-Jurnal Bucureşti şi ca director în Ministerul Propagandei. Onestitatea şi

modestia sa îl fac să renunţe la oferta catedrei de Limba şi Literatura română a Universităţii din Iaşi, ca şi la postul de diplomat la Paris, Roma…

A conceput şi editat Sânge românesc pentru lumea nouă (1941-1943), colecţie de referinţă pentru istorici şi sursă de dreptate şi demnitate naţională. Când Ţara era cotropită în trei zone cardinale, Pan. M. Vizirescu publică volumul antologic Poezia noastră religioasă, cu un studio de dimensiune, în scopul tonifierii spirituale a poporului, prin redobândirea încrederii reintrării sale în propriile fruntarii atestate prin tratatele din 1919-1920.

Dar harul său literar şi simţirea sa românească s-au regăsit în mod fericit la Gândirea (1931), ajunsă, prin colaborarea atâtor vestiţi scriitori şi creatori de doctrine, precum: Nichifor Crainic, Lucian Blaga, Ion Petrovici, Mircea Eliade, Mihail Dragomirescu, Ion Pillat, Dumitru Stăniloae, Tudor Vianu, D. Caracostea, şi încă alţi creatori de seamă, un adevărat institut Naţional de creaţie culturală centrat pe triunghiul ontologic al românilor: credinţa în Dumnezeu, Neam şi Ţară. Pe aceste coordonate ale existenţei noastre, trecutul fructifică în

prezentul ziditor de viitor. Valorificarea tradiţiei, folclorului, stimulează creativitatea făcând loc modernităţii vegheate etic şi estetic încât să se înscrie autentic, armonios şi peren în sfera valorilor spirituale europene.

Poetul i-a rămas fidel Gândirii până la plecarea sa din această lume a contrastelor şi imprevizibilului. Ca o datorie de conştiinţă, după decembrie 1989, a iniţiat şi patronat, ca director onorific, renaşterea, în serie nouă, a acestei reviste care a fost incomparabil mai mult decât atât. Ea a fost liantul sapienţial, creator şi exemplar al poporului roman.

Datorită crezului său manifestat şi mărturisit în onoare, scriitorul Pan M. Vizirescu a fost condamnat în procesul ziariştilor (1945), după marele proces al generalilor, la muncă silnică pe viaţă, de tribunalul terorii comuniste. Credinţa sa nelimitată în Dumnezeu 1-a sustras întemniţării, conducându-l pentru aproape un sfert de veac spre locurile natale (Slatina- Olt) ale căror ascunzişuri capătă valoare de mit.

Poetul şi-a numit claustrarea "exil de taină", sintagmă cu multiple semnificaţii căreia interpreţii i-au

creionat deja aura mitică, biografia scriitorului intrând în legendă şi constituindu-se în cheie pentru o mai corectă înţelegere a numeroaselor volume apărute îndeosebi după 1990. Precizăm că două valize de manuscrise i-au fost ridicate de poliţia politică (securitate) - încă nerestituite, altele s-au pierdut, iar multe dintre ele create în subterană au fost, vai ! aflate putrezite la dezgroparea lor.

Poeziile din acest volum sunt, în cea mai mare parte, create în "exilul de taină" -Slatina, pe, sau la "ţărmul însingurării". Ele ilustrează consecvenţa conceptuală şi trăiristă a poetului pe axa Gândirii între nelimitele căreia se reflecta spiritualitatea românilor şi perspectivele afirmării ei în cadrul unui democratism nealterat de interese meschine şi patimi lumeşti.

A cunoaşte şi trăi trecutul, spaţiul românesc, tradiţiile milenare, specificul naţional, limba şi credinţa, a cultiva calităţile înaintaşilor şi a fructifica experienţa lor înseamnă accelerare a paşilor spre viitorul în care nu putem intra în mod imitativ şi fraudulos cu cartea de vizită a altora.

Creaţia scriitorului Pan M. Vizirescu are atribut unificator a tot ce este vital pentru poporul român şi, la modul principial, pentru oricare alt popor.

Autorul Ţărmului însingurării… are nume predestinat, asemenea atâtor mari spirite, căci pan-pantas (gr.) semnifică TOT, de aici panism, doctrina care are conotaţie acţională: a uni totul, a unifica în sensul armoniei coexistenţiale pe.care fiecare om o doreşte în fiinţa lui, fiecare familie, popor, popoare o doresc la scară locală şi universală. Dinamica ei plurisemantică face ca lucrurile mici să crească (Sallustius), pe cei slabi îi face tari (v. Pancatantra, I, 376), popoarele dobândesc o mai solidă conştiinţă de sine şi lumea un mai mare şi sincer îndemn la cooperare. Când filosoful Seneca, prietenul Apostolului Pavel, afirmă că viaţa fiecăruia e legată de a tuturor sau când P.P. Negulescu spune că omul are conştiinţa apartenenţei la toţi, nu la această armonie a valorilor care certifică prezenţa în istorie a unui neam şi a tuturor, s-au gândit?

Poetul Pan M. Vizirescu a trăit-o axiologic. Pentru el înţelepciunea poeziei, ca şi pentru Schiller (Künstler 23), este lumina care ameliorează lumea şi

care, pentru sacerdotul Pan M. Vizirescu este, aşa cum mărturiseşte în Spovedanie (vol. Prinos de lumină şi har), "rod al iluminării prin trăirea creştină", precizând: "întru aceasta s-a plămădit sufletul neamului nostru şi prin mucenicie şi-a creat drumul spre veşnicie"... "Şi eu sunt fiul neamului meu din vatra străbunilor mei". Poetul insistă asupra acestui adevăr întrucât şi în tinereţea sa, ca şi în anii sfârşitului de secol XX, şi mai departe "noţiunea de neam fusese înlocuită cu cea de societate... fiindcă societatea era patria celor fără de ţară" care se străduiau demonic să estompeze "marile elanuri naţionale" (10 decembrie studenţesc, 1938, apărat în Calendarul Sfarmă Piatră, editat de Universul).

Şi astfel înţelegem mai bine de ce, prin armonii demne de predat în clasă (clasele şcolii întregului popor român), poetul Pan. M. Vizirescu înaintează senin spre viitor:

“Din temelie, dacă stau şi-ascult,
o de prin veac zvâcnire mă.aţine:
îi simt, sunt ei -străbunii de demult,
la masă vin alăturea de mine”

(Duhul casei)

Din suferinţa exilului - test iniţiatic, poetul simte trecutul neamului ca pe izvorul vital şi inepuizabil pentru orice român.

“Din apele trecutului eu am sorbit cu sete
De azi mi-e drag suspinul singurătăţii mele;
Durerea niciodată nu poate să înşele
Când viaţa pune-ntrânsa comorile ei grele.

Îmi potrivesc auzul să simt foşnirea lină
A liniştilor cosmice pe-un zbor de rândunea
Şi-ngenunchind cu vasta natură când se-nchină
Îi simt cum suie seva în rugăciunea mea”.

(Un chip de început)

Visând la o Ţară strălucind ca soarele, poetul vede România în dimensiunile ei spaţio-spirituale perene:

“Nu te duce cu gându-ntr-o parte
de la această-a minunilor carte:

Se-ncepe cu muntele, dealul, câmpia,
Ce-ntr-o fiinţă fac **România** !
În cuvântul de cremene - statornicia
Rosteşte numele ei: **România** !
Unde credinţa-şi înalţă solia,
Cu neclintire stă **România** !
Chiar vorba cea mare: Vecia
O scrie pe fruntea ei **România** !
Drumul iubirii şi cununia
Îşi au sărbătoarea în **România** !
Iar floarea de aur - ea, Poezia –
Îşi are grădina în **România**" !

(România)

A respecta ierarhia ontologică: Dumnezeu - Neam - Ţară înseamnă a te situa pe făgaşul trăirii în eternitate. Chiar din anul intrării în subterana terorii (Slatina 1945). condamnatul la muncă silnică pe viaţă, scrie:

"Ţara mea, mi se-ntretaie gândul,
Nu mai ştiu de cine să ascult...

A renăscut în mine legământul
Şiam greşit iubindu-te prea mult ?
……
Pentru asta, maica mea bătrână,
Nu mai poate inima să-mi bată;
Vin străini cu vorba lor păgână
Să mă tragă ei la judecată.”

(Spovedanie)

Sentinţa dată. Poetul dispărut. în mister. De fapt, el s-a detaşat de contingent şi obişnuit circulând în spaţiile cereşti ale contemplaţiei, uneori în ritmică folclorică:

“Căci acolo-n bagdadie
ştie el cine-l mângâie,
cine-n taină îi deşiră
gându-naripat în liră,
deschizându-i zorile,
florile-surorile”

(Destin)

De multe ori zborul nu se poate abstrage tragediei naţionale şi poetul se surprinde în vârtejul acesteia,făcând trimitere la torturile comuniste:

“Timpul negru-n spaimă-l văd cum se destramă,
Clopotelor sfinte glasul li-i oprit,
Că prin mâini străine — satanică vamă,
Neamul meu la chinuri azi e osândit”

(Timpul negru)

Participând la durerea neamului său "osândit", poetul e încercat de maladia unui spleen cu referent concret: Jugul sovieto - bolșevic. În acest orizont opac, paşii săi nu pot ocoli mlaştina deznădejdii:

“Sunt bolnav de stingere de vise,
boală grea şi fără crezământ;
Palidă privire-ntr-una mi se
Pleacă-n lâncezire spre pământ.”

(Bolnav)

Prin acest iad al legendarului său exil, poetul Pan M. Vizirescu îi are în preajmă pe Apostolul Pavel căruia Iisus i-a dat "sfânta Lui iubire" şi "darul nepătruns" să lumineze "păgâna omenire"; pe Cuvioasa Maica Parascheva "nesecat izvor de izbăvire", pe Daniil Sihastru, scut al Moldovei "şi scară la cer / în calea urgiei de furii păgâne" al "neamului nostrum oier"; pe Eminescu-frate la cuvântul căruia inima exilatului în minuscule spaţii tăinuite "bate a eternitate / sus pe drumuri neumblate", lada poetului-profet "plină de nepătransuri" crescând "peste vremi ca o boltă-nstelată", Eminescu este numit "sfântul poeziei" din răstignirea visurilor căruia, exilatul află "sensul veşniciei"; în acelaşi rost suitor, creaţia lui George Enescu e văzută "În imnuri de lumini descătuşate", trecându-şi "în bucurii de îngeri / Trompetele spre sfânta libertate"; pe poetul Ovidiu îl evocă într-un poem de 17 strofe. Sub titlu stă scris: "Această evocare a poetului străbun se închină spre identificare prin suferinţă cu poeţii, scriitorii, ziariştii şi toţi intelectualii români martirizaţi pentru iubirea lor de Ţară".

În ocna terorii, scriitorul Pan M. Vizirescu descoperă secretul transformării rănilor în cant, a suferinţei în fericire, a iubirii de semeni în creaţie…

“Aici, duhul meu trezeşte din răni melodii”.

Bisericuţa din satul natal îi umple inima de lumină, ca şi Capela Sixtină, ca şi dulcea Bucovină şi întregul spaţiu românesc, în centrul căruia se ridică ziditor "Omul câmpului", spaţiu deasupra căruia veghează, ochiul lui Dumnezeu şi dragostea Prea Sfintei Fecioare Maria pentru grădina Sa aleasă.

Poetul Pan M. Vizirescu trăieşte în profunzimea lor aceste realităţi care întrupează fiinţa noastră naţională, cu bucuria şi contemplarea de la ţărmul aflat şi pe care naufragiaţii acestor vremuri bântuite de rele îl caută cu disperarea debusolaţilor atei. Însingurarea poetului este distanţarea de efemer şi nimicnicii, este solitudinea creatoare de artă şi un mai discret contact cu lumea la modelarea căreia cugetă poetul creştin, mărturisind: "Eu nu am cunoscut chinul şi teroarea carcerelor comuniste dar, cu aceeaşi condamnare,

zăvorât în exilul meu de taină (s.n.) m-am simţit sub ocrotirea şi iubirea lui Dumnezeu. În bucuria aceasta am putut trăi aproape un sfert de veac" (Spovedanie, vol. Prinos de lumină şi har). Peste ani, la o reîntâlnire cu filosoful Noica, acesta, uimit, îi destăinuie: "A fost chiar mâna lui Dumnezeu care te-a păzit" (n.n.). Axa Ţărmului însingurării mele ilustrează acest adevăr care, analitic, trimite la jumătatea de secol comunist pe care întregul popor român a traversat-o sub acelaşi jug carceral.

Sensul ziditor al liricii lui Pan M. Vizirescu

În Spovedania la poeziile din vol. Prinos de lumină şi har (Ed. Agora-Iaşi,1995), Pan. M. Vizirescu ne destăinuie: „sunt rodul unei iluminări din singura şi cea mai înaltă cunoaştere spre care trebuie să năzuim: Dumnezeu".

Iluminatul inspiră şi expiră (răspândeşte) lumină; „Mergi şi Eu voi fi cu gura ta şi te voi învăţa ce să

vorbeşti", îi spune Dumnezeu lui Moise. (Exod 4,12). Conexiunea osmotică: iluminare-inspiraţie-revelaţie face imposibilă separarea acestor lucrări dumnezeieşti în om. Nu sinonimia termenilor este absolută, ci intercompletitudinea lor. „Şi Domnul mi-a întins mâna, mi-a atins gura şi mi-a zis: „Iată am pus cuvintele Mele în gura ta", mărturiseşte proorocul Ieremia (1,9). Sfinţii Apostoli întăresc acest mister: „Iar nouă ni le-a dezvăluit Dumnezeu prin Sfântul Duh" (Sf. Ap. Pavel, I Corinteni 2,10).

Prin iubirea creştină, omul se apropie de Dumnezeu. Vieţuirea într-un „mod divin-omenesc" (Nichifor Crainic) îl îndumnezeieşte pe om, primind suflu divin (ebr. ruah), suflu creator şi puterea de a-1 revărsa-respira în semeni. Acest suflu iniţiatic sensibilizează fiinţa umană întorcând-o cu faţa şi voinţa spre Cer, redându-i starea de neprihănire şi armonie care **initio** a guvernat opera lui Dumnezeu. Cel ce zideşte = iniţiatul, iluminatul, îndreaptă, învaţă, câştigă inimi la Adevărul veşnic: „Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu." (Evanghelia după Matei 5,8). Iniţiatul înlesneşte înţelegerea semnelor, treptelor

ajungerii la taina începutului = i**nitium**. Latinescul **initiare<insignare** are în sursă substantivul **signum** = semn, ambele verbe sugerând, prin extensie, congenericul lor: instruere = a edifica, înălţa, lumina, a ne iniţia să înţelegem că dincolo de **fenomen** se află esenţa tainică, eternă (gr. noumenon), sufletul nemuritor (gr. pneuma), şi izvorâtor din Dumnezeu. El ni se revelează, dezvăluie mistic, prin **omul lăuntric** = eul profund, sinele divin, **inima** = centrul fiinţării prin credinţă, pocăinţă, smerenie, prin dragostea cu care omul poate sui dincolo de acest exil al suspinelor.

Iluminatul-inspiratul-iniţiatul se regăsesc în **poeta vates** = creatorul de armonii prin cuvânt şi prooroc, înaintevăzător şi mărturisitor: „Cine prooroceşte zideşte suflete, Biserica", ne învaţă Sf. Ap. Pavel (I Corinteni, 14,4). Pe aceşti **poeta vates**, pe aceşti aleşi, mulţimile îi caută, îi ascultă, îi aclamă, le face loc în mijlocul şi-n fruntea lor, recunoscându-i ca deschizători de drum spre propria lumii regăsire: starea de copilărie-categorie morală.

Şi poetul Pan M. Vizirescu rosteşte: „Calea ne-a deschis-o Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus

Cristos... El e nesecatul izvor de lumină cerească... Ne vom recunoaşte prin El şi vom trăi bucuria Supremei fericiri, când vom simţi că şi-a făcut altar în sufletul nostru. Întru aceasta s-a plămădit sufletul neamului nostru şi, prin mucenicie şi-a creat drumul spre veşnicie, cu nestinsa cauză a credinţei sale". Această Spovedanie este ea însăşi un psalm cu inserţii profetice. Poeta vates, printr-un tainic proces ideatic-emoţional, cristalizează în desăvârşita libertate a spiritului, ceea ce i se revelează. De aici originalitatea fiecăruia. Cei care au fost închişi în lunga noapte comunistă, „condamnaţi pe viaţă pentru cântările şi apostolatul lor creştin, s-au întâlnit cu Iisus în carcerile unde erau supuşi martirajului, s-au transformat în torţe vii şi, iluminaţi au dat grai, în poezie, sacrului, imn al biruinţei izbăvitoare. Prin ei, celulele puşcăriilor au devenit altarul mântuirii neamului românesc" şi, condamnatul la muncă silnică pe viaţă (1945), poetul Pan M. Vizirescu, citează pe Nichifor Crainic „cel mai mare poet al vieţii noastre creştine", pe Radu Gyr, Vasile Voiculescu, Tertulian Langa…prietenii săi, dar şi pe „părintele profesor D. Stăniloae", doar câţiva dintr-o listă foarte lungă de spirite creatoare, printre care, şi la loc de

cinste, se situează şi autorul semnificativei Spovedanii, nescăpându-i observaţia: „E de mirare că până acum căpeteniile Bisericii noastre nu au înregistrat acest triumf revelator al Ortodoxismului nostru prin martiriul poeţilor săi. Fenomenul e unic şi are valoare universală pentru creştinătate, prin prezenţa divină ce se arată biruitoare împotriva răului. Cu ce trâmbiţi zgomotoase s-ar manifesta alţii, dacă ar avea probe reale de acest fel!".

Poetul Pan M. Vizirescu a fost binecuvântat de Dumnezeu cu suflu iniţiatic, ziditor, care i-a dat seninătatea metafizică de a parcurge roditor, în ascunzişul terorii, aproape un sfert de secol ucigaş.

Convins de timpuriu că „înţelepciunea poeziei este rodul iluminării prin trăirea creştină" (în Poetul vieţii noastre unanime, prefaţă-omagiu la: Nichifor Crainic, Şoim peste prăpastie - versuri inedite create în temniţele Aiudului, Ed.Roza vânturilor, 1990), el a asociat-o rugăciunii şi, cu amândouă, a făcut lumină în întunericul care tindea să nu se mai sfârşească: „În exilul meu de taină m-am simţit sub ocrotirea lui Dumnezeu. În bucuria aceasta am putut trăi aproape un sfert de veac.

M-am reîntâlnit cu moşii şi strămoşii, cu Dumnezeul părinţilor noştri...".

Cu lisus în inimă, poetul a făcut din îngustul spaţiu carceral, „pridvor ceresc": „Din coliba mea mă simţeam trăind în pridvorul ceresc..." „Întru salvarea mea de sub prigonirea urmăritorilor am simţit îndrumarea paşilor mei de către Maica noastră, Fecioara Maria, (Spovedanie) şi ultima parte a volumului I-o închină, „în semn de recunoştinţă" pentru ajutorul, ocrotirea şi binefacerile cu care 1-a cinstit în ceasurile grele ale vieţii sale.

Recunoştinţa poetului faţă de Divinitate este activă, primenitoare, schimbătoare la faţă şi-n profunzime, uman-mobilizatoare:

“Să ne-mbrăcăm în hainele luminii,
Nu-i de dormit în ceasul privegherii!
Sculaţi-vă, treziţi-vă din somn vecinii
Că-ndată bate clopotu-Învierii...
……..
S-a-mprospătat lumina şi-i mai clară,
O bem dintr-un izvor nemaibăut,

Dă zvon prin pomi, se face primăvară,
Şi lumea parcă-i cea de la-nceput”
(Învierea Domnului)

Înveşmântarea în lumină este trezirea şi trăirea în spirit. Ieşirea îngrijită în întâmpinarea lui lisus, „nesecatul izvor de lumină cerească" (Spovedania). Lumea luminii ! Timpul luminii ! Mirifică viziune a stării de fericire, de eternitate. Spre ea se îndreaptă smerenia poetului:

“Eu nu ştiu cât aş fi de vrednic
Cu sfânta-ţi binecuvântare,
Dar inima-mi aş pune-o sfeşnic
Şi Ţi-aş aprinde-o la picioare”.
(Aştept venirea Ta, Iisuse)

Trezirea poetului, iluminarea sa, este starea de rugăciune în care gratitudinea devine imn de proslăvire pentru darurile divine:

“Mai sus cu-ndemnul Tău mereu

Tot alte bogăţii culeg
Şi preamărind pe Dumnezeu
Abia aşa mă simt întreg”
(Cartea de rugăciuni)

Privilegiu şi obligaţie în spirit, rugăciunea este intrarea sfioasă şi solară în relaţie cu Dumnezeu. Sublimă şi completă activitate a spiritului. Cer deschis. Braţe întinse. Jurământ şi legământ. Ardere purificatoare. Iniţiere. Încrederea omului şi generozitatea lui Dumnezeu. Umilinţă şi pocăinţă. Simplitate şi credinţă. Sinceritate şi continuitate. Datorie însoţită de taină. Prezenţa Duhului Sfânt:

“Atâta linişte îmi vine
Prin tine, sfântă rugăciune,...
Din cât eram de slab şi de pierit,
În nu ştiu ce puteri m-am regăsit.
……
Mi-alungi din prag năvala de-ntristări
Cu-nseninarea dulcelor visări.
…….

De câte ori muream m-ai înviat
Să mă cunosc în chipu-adevărat
O, câtă linişte şi-nţelepciune
Aduci în mine, sfântă rugăciune" !
(Rugăciune, Slatina, 12 Noiembrie 1952)

Rugăciunea-treapta de jos şi cea de sus a iniţierii, a devenirii întru Cristos. Poetul afirmă prevenitor datoria de a păstra darurile generozităţii Domnului, atât de ameninţate astăzi: „Pământul şi cerul", „pâinea şi apa", „iubirea şi pruncii".

"Toate sunt de la Domnul puse în noi:
Al inimii cântec şi dorul şi visul,
Şi cugetu-acesta şi mâna şi scrisul
Să nu ni le pierdem prin gropi de noroi.

Şi moartea ! Şi dânsa îi tot de la Domnul...
Un dar ? O pedeapsă ? Nu-i minte s-o ştie,
Dar ruga se-nalţă în sfânta făclie:
Cu pace ne fie şi-n linişte somnul"
(Toate de la Domnul)

Poetul nu se întreabă, nu caută să afle de unde noianul de daruri între, în şi cu care trăieşte. El cunoaşte izvorul şi oglinda apei cu valoare de aghiasmă din care soarbe, astâmpărându-şi crescânda sete. Străin de îndoieli şi ezitări, el operează cu judecăţi absolute. El ştie că poezia, mâna şi condeiul sunt de la Dumnezeu, prin această convingere, afirmând originea divină a artei; adevăr ce se dispensează de orice comentariu. A fundamenta etic arta înseamnă a avea grijă de ea, a o păzi de amatorism, de impostorii care cred că poezia este în toate hăţişurile însăilării de cuvinte sau în tăvălirea ei prin noroaiele urâtului.

Iubitorul de Dumnezeu, Neam şi Ţară, poetul Pan M. Vizirescu, în trăirea sa creştin-mioritică, priveşte senin taina morţii pe care o consideră adormire şi-o identifică somnului pe care trebuie să-l acceptăm cu demnitate, ca transilvăneanul Coşbuc, în Vara. Autorul Prinosului de lumină şi har îşi exprimă, în spiritul Gândirii, întâlnirea, şi-n moartea = adormire, cu Ţara-iubirea lui cea mare:

"Când m-o cuprinde somnul, sub glia ce m-adastă

Şi-om fi îndeolaltă sfinţenie şi cină
Sfînţi-mă-voi cu Ţara ca floarea din fereastră
Că-i port şi-n oseminte nestinsa ei lumină".

Cultul poetului pentru Ţară este o lecţie, şi cât de luminoasă ! pentru orice român şi-n universalitate pentru orice alt apartenent unei glii:

"Altfel mi-ar fi cuvântul şi nu m-aş mai cunoaşte:
Un ciob de oală spartă învârtejit de vânt.
În mine Ţara-ntr-una se naşte şi renaşte
Şi dălţuieşte-n sine-mi rotundul ei pământ"
(Nestinsa ei lumină)

Glia care vai! prin vitregiile istoriei, nu mai este, deocamdată! rotundă...

Iubirea de Ţară este o altă treaptă în sistemul iniţiatic al scriitorului Pan M. Vizirescu.
O altă treaptă dar alimentată, însorită, tot de profunda sa credinţă creştină:

"Munţii-aceştia ce mi-arată semnul

Că din ei se-ncepe Sfânta Cale,
Sunt minuni dintr-ale Tale faceri,
Poate chiar sunt gânduri de-ale Tale.
Dacă-ar fi cu toţii deopotrivă,
Greu mi-ar fi să iau cărarea dreaptă,
Dar aşa, din voia-Ţi milostivă,
Pot urca uşor din treaptă-n treaptă".

(Munţii)

Suişul din treaptă-n treaptă este, de fapt, cheia desăvârşirii ca-n Cel ce urcă muntele, eseul atât de semnificativ al lui Ernest Bernea, alt martir al prigoanei şi nelegiuirilor bolşevice, sau ca-n Treptele Bucuriei, ale aceluiaşi spiritualist, Ernest Bernea.

Dar poetul Pan M. Vizirescu, venind „din iubire şi dumnezeire !" cu „greutăţile lumii în spate"... (Neştiuta dorinţă) şi cu „Din cer lumini pe mâna mea" (Întâia cină), nu suie-n plaiul sacru al gurilor de rai numai cu credinţa şi Ţara, ci cu întreg neamul cel adormit şi neadormit:

"E chipul vostru sigilat în noi,

Din veac în veac credinţa să-şi sporească
Şi-n inimile care bat şuvoi
Să crească-n noi făptura omenească.”
(Praznic pentru cei adormiţi)

În această credinţă a adormirii celor care pleacă fizic dintre noi şi a reîntâlnirii cu ei, stă secretul vitalităţii noastre. Noi credem nelimitat în convieţuirea spirituală cu strămunii. Îi simţim sfătuindu-ne, uneori mustrându-ne ca-n aceste vremuri imitative, debilitate de inautentic, ahtiate de legitimaţii false, fugă de carte, de legea morală, de familie, de Adevăr, de tradiţie, de Dumnezeu...

Cu glia şi strămunii, poetul Pan M. Vizirescu de-atâtea ori şi-a deschis aripile pe razele convingerilor şi trăirilor sale ortodoxe, spre Ţara armoniilor cereşti, lăsând în uitare carcera tăinuitului ungher:

“Urc pe scara cu trei trepte
Din ascunsul meu ungher
Pe-nălţimi şi muchii drepte
Până-n ţara mea din Cer”.

(Sfânta Treime)

Zborul vertical, suişul desăvârşirii ca al ciocârliei din .grâul al cărui bob poartă chipul lui Iisus:

“Bob de grâu, tu-mi vii de sus
Chiar cu chipul lui Iisus
Şi-mi dai pâinea Lui cea vie
Din care mănânc vecie”.

(Bob de grâu)

Ca-n visul minunat al desăvârşirii prin iubire, cale sigură a intrării omului în umanitate şi a umanităţii în spaţiul de preajmă al Divinităţii:

“Dar în visul ce-1 trăii, ast'noapte,
Din flori de candidă iubire,
Parcă-mi vestea cu mii de şoapte
Intrarea în desăvârşire”.

(Visam ast' noapte)

Aşa ca-n dorinţa mărturisită în poemul Cartea sfântă, din acelaşi volum Prinos de lumină şi har, din care facem ilustrări:

"Dezleagă-mă, Părinte, - de socoți –
Din tot ce gust amar şi mă-nconjoară,
Că mă-nvârtesc ca spiţa unei roţi
Şi nu pot singur să zvâcnesc afară".

Să te-nvârţi ca spiţa-n roată este imaginea percutantă a destinului uman, care invocă forţa divină liberatoare. Poetul cere şi Maicii Domnului să-i înlesnească evadarea din lanţurile spaţiului concentraţionar prin asumarea suferinţei nealinate de iubirile trecătoare:

"N-am găsit în iubiri ţărmul meu,
Peste tot pieritorul talaz,
Maica mea, dă-mi seninul extaz
Luminat de-al durerii ecou".
(Rugăciune către Maica Fecioară)

Când faci din chin test iniţiatic, înseamnă că-l iei în stăpânire, spiritualizându-te, ca-n Chemarea lui Iisus :

"Cine după mine vine
Niciodată nu-nsetează
Şi de cade pentru mine
Lângă mine înviază".

Doctrină cristică. Cheia salvării. Calea intrării în eternitate.

În acest proces iniţiatic se află şi taina longevităţii seculare şl roditoare a poetului Pan M. Vizirescu şi a atâtor prigoniţi pentru aceeaşi credinţă în Dunmezeu-Neam-Ţară, în dreptul poporului român de a trăi făptuitor în libertate şi demnitate.

Din filosofia piesei Udroaica lui Pan M.Vizirescu

Circumstanţele creaţiei

Un spaţiu îngust. Foarte îngust. Carceral. Un spaţiu al riscurilor decapitante. Orice semnal vizual sau sonor, bănuit sau „furnizat", ar fi însemnat încolonarea, în lanţuri, a întregii familii şi a celor apropiaţi, vizaţi, implicaţi relaţional, spre şi în iadul anchetelor poliţiei politice comuniste : Securitatea = insecuritatea românilor.

Consecinţele ar fi continuat : exterminarea lentă sau concomitentă a grupului în fruntea căruia s-ar fi aflat

Pan M. Vizirescu, neprezentat la procesul scriitorilor şi ziariştilor (1945), condamnat, în contumacie, la muncă silnică pe viaţă de un tribunal aberant intitulat „al poporului".

Un spaţiu obscur. Al tresăririlor. Un spaţiu unde numai Dumnezeu mai putea ocroti integritatea celui „ascuns în lumina celui nepătruns", cum spune, într-un contemplativ poem, Nichifor Crainic, condamnat, în acelaşi proces, cu fratele său de crez gândirist, Pan M. Vizirescu.

Un spaţiu al exerciţiilor de convertire a groazei în calm senin; a îndoielilor în convingeri axiologice; a imobilităţii fizice, în zbor al fanteziei creatoare; a singurătăţii, în smerit contact cu Divinitatea; a claustrării - sine die - în bucuria de a suferi pentru valori supreme; a amărăciunilor în dragostea de Dumnezeu şi de capodopera Sa: Omul

Orizont contemplativ

În acest topos mic, după poet: „exil de taină", „pridvor ceresc", Pan M. Vizirescu uneşte cunoaşterea

intelectivă celei prin inimă, dilatând spaţiul şi timpul într-o dinamică ubicuitate, într-o productivă simultaneitate, contemplând meliorativ la destinul lumii.

El vede cum omul adamic, alunecat din inocenţă în existenţa efemeră, a antrenat omenirea succedentă într-un dramatic proces scizionar: Abel şi Cain; Bine şi rău, două realităţi în care cea din urmă caută să fie mereu cea dintâi.

Trăitorul ortodox al vieţii, Pan M. Vizirescu, afirmă convingerea că Binele, şi prin puţini, poate salva omenirea asemenea săracului înţelept prin care s-a mîntuit o cetate împresurată de trupele unui foarte puternic împărat (Septuaginta: Eccl. 9, 14-15).

În acest orizont de simţire şi idei, Pan M. Vizirescu opune „Homo res sacra homini" (Seneca) lui „Homo homini lupus" („Lupus est homo homini, non homo", Plautus: Asinaria, act.II, sc. 4, vers 405) şi, la acest nivel al principiilor, vede, asemenea Sfintului Augustin „la coexistencia y antagonia entre el Cielo y tierra, entre el viego hombre que nace del pecado y acaba en la muerte y el hombre nuevo que nacia de la gracia y accede a la vida, coexistencia que no implica la

confucion de planos" (v. Gheorghe Uscătescu: Aniversario de Sf Augustin, Symposion Internaţional de la Ciencia del Hombre, Barcelona-Espana, 1986).

De această neconfundare de planuri şi, mai exact, de datoria de a face ca Binele să triumfe în lupta cu răul, ne convinge Pan M. Vizirescu. Astfel, contemplarea sa devine acţiune cu valoare universală.

Udroaica

Din cele patru puncte cardinale ale Cerului - Evangheliştii - prin care dramaturgul L-a cunoscat şi urmat pe Hristos, i s-au relevat cele patra acte ale piesei cu mesaj recuperator Păcatul rândunelilor, Mapa vinovată, Apoteoza Udroaicei şi Judecata din urmă, pe toate aşezîndu-le sub titlul Udroaica, numele personajului principal: enigmatic, contrastant, simbol al unei lumi de oriunde şi de oricînd, personaj-lecţie, personaj-parabolă.

Prin existenţa sa, sugerată şi de numele Udroaica dintre cea mai întunecată vocală şi cea mai luminoasă, un oraş de provincie îşi dă arama pe faţă, ieşind în frunte

cu toate relele scăpate de Epimetheus din cutia fermecătoarei Pandora: ură, invidie, perfidie, orgolii, minciună,venalitate, corupţie etc.

Pentru o mai dreaptă înţelegere a subtilităţilor piesei, a dualităţii din om şi din lume, a luptei dintre Bine şi rău, a imperativului operaţionalităţii Binelui întru reuşita sa, dramaturgul face, mai întâi, loc poetului vizionar, într-un poem-prefaţă.

El invită lumea la o „noua cină", în 1953, când termină piesa, după relatarea nepotului său, scriitorul slătinean Dan Cosmulescu. Anul are doar valoarea de a da întâietate cronologică Ligii oamenilor cinstiţi (poem dramatic în patru acte, scris în 1931 perfectat şi publicat în 1997, Ed. Agora, Iaşi), mesajul Udroaicei dispensându-se de localizarea în timp şi spaţiu.

Dar cina aceasta, care ne îndreaptă gîndul spre Banchetul lui Platon, se referă mai degrabă la omul nou, „hombre que nace de la gracia y accede a la vida" eternă (Sf. Augustin).

Pan M. Vizirescu se adresează lumii, neselectiv: bogaţi, săraci, buni, răi, toţi pot încăpea în sală - în sala piesei, în sala vieţii cu oglinzi „vii" -necruţătoare, în

măsură să-l reflecte pe fiecare cu tot ce are în conştiinţă, spectiv şi introspectiv dar meliorativ:

„Această nouă cină o-nchin întregii lumi
Aşa cum este ea: o lume-n neschimbare;
Poftiţi cu cei din vale şi voi, cei de pe culmi,
În sala destinată să-ncapă fiecare".

Esenţialmente lumea este în neschimbare atîta vreme cât este încă dualã. Mesajul piesei face loc unei conştientizări a posibilităţii de redobândire a condiţiei edenice prin ieşirea din păcatele reflectate de oglinzile din strofa a doua:

„Nu vă sfiiţi de viile oglinzi de pe pereţi
Ele mai stăvilesc tentaţiile sumbre;
Poftiţi, intraţi în sala-ncurcatei noastre vieţi
Cu umbre şi lumini, dar mai ales cu umbre".

Oglinzile conştiinţei diminuează răul, umbrele cantitativ mai vizibile decât luminile Binelui.

Poetul-dramaturg se face şi mai convingător atunci când se integrează lumii:

„Destul ne căutaram miresmele prin flori...
Veni acum şi timpul să răscolim gunoiul".

El propune renunţarea la măşti şi, socratic, fiecare să-şi vadă şi să-şi scoată bârna din propriul ochi. Procesul autopurificării e dureros, cu „sudori prin cugete", căci legea morală prin acţiune e „diamantul"care despică întunericul, făcând loc suişului, generalizării Binelui.

Finalul din strofa a 6-a este apoteotic. Omenirea în esenţa ei sublimă se poate salva printr-o activă şi imperativă scuturare de gunoiul aluvionar, şinele de care Iisus ne îndeamnă să ne lepădăm, urmându-L

Cu acest semnificativ „gunoi" începe derularea filmului piesei „Udroaica”. Doi scormonitori ai primăriei îl încarcă, oprindu-şi ceea ce li se potriveşte. Teleobiectivul camerei de luat vederi se mută alternativ pe dărăpănata căsuţă a Udroaicei şi pe strălucitorul castel Caloianul, care i-a aparţinut.

Căzut din înalta ei condiţie socială în mizeria vieţii şi a batjocurii tuturor, Udroaica se redresează moral. Ea conştientizează motivat dramaticu-i trai şi-l suportă cu stoicism, 30 de ani. Un timp al pocăinţei şi cât de dureros pentru urmaşa boierilor străbuni cărora le-a tocat truda de-a lungul şi de-a latul tinereţei sale în pofte, plăceri, patimi! . Păcatul rândunelelor, de a-şi părăsi puii golaşi în cuiburi, este mai mic decât al ei, care şi-a lăsat singurul copil, o prea frumoasă fetiţă, pe o bancă a nimănui

Şi totuşi, Udroaica nu este abandonată de Cel de Sus. în mila Sa, Dumnezeu îi trimite în sprijin pe Augustin, profesorul de filosofie cu cărţi în manuscris, generos şi discret, tăcut şi modest, reflexiv şi neînţeles.

O lume strâmbă ţese ocult o întregă conjuraţie împotriva sa. Pierde catedra. Se pun la cale situaţii compromiţătoare şi toate doar pentru că ajută o bătrână în nenorocire, în mapa sa „ vinovată" ducându-i câte ceva de mâncare, uneori lemne de foc cu preţul valorificării minime a cărţilor din bibliotecă. În realitate este lovit pentru că nu intră în sarabanda batjocurii Udroaicei Dar Augustin este creştin. El aşază la loc

braţul rupt al troiţei şi-n faţa crucii se reculege. Înţeleptul Augustin simte în suflet lumina sacrificiilor sale pe care doar sora sa Elena le înţelege, câteodată şi fratele său, Profir.

Scenele, momentele emoţionante sunt numeroase fie că se înscriu nedesimulat realităţii (actele I-II), fie că ţin de domeniul miraculosului (act III) sau al idealităţii (act IV).

Să citǎm câteva: dialogul dintre Lucreţia şi bătrână asupra păcatului rândunelelor, despre drama lor şi a puilor; mărturisirile Udroaicei (act. I, sc. 13); cererea pentru lemne mereu invalidată (act. III, sc. 14); scena celor trei flori aduse de bătrână celor trei: Augustin-Elena-Profir (sc. 4), visul Lucreţiei şi identificarea mamei sale în persoana Udroaicei îmbrăcată în rochiile de altădată; arestarea lui Augustin, evadarea sa şi apariţia între cei care se bucură de ajutorul Lucreţiei şi al Lidiei, nepoata bătrânei; întoarcerea voluntară la poliţie; acţiunile Lidiei de o puritate fără egal, ca şi. iertarea bătrânei de către fiica, abandonată în faşe, apoi împreună cu Lidia, precum atâtea şi atâtea momente percutante emoţional, formativ, exemplar.

Dumnezeu lucrează prin oameni, triunghiul de sânge Udroaica-Lucreţia-Lidia, prin dragoste creştină, iertare, înţelegere devine expresia armoniei familiale de care mulţi nu au, sau nu mai au, parte şi astăzi datorită propriilor erori, fie părinţi, fie copii.

Creştinismul în acţiune evanghelică dă direcţia şi sprijin necesar oricui să se însenineze: „ Când faci bine, oare nu-ţi este faţa senina? iar de nu faci bine, păcatul bate la uşa şi caută să te târască, dar tu birueşte-l!"(Facerea, cap. 4, v. 7).

Caloianul, câştigătorul la cărţi al averii Udroaicei se trezeşte creştineşte sub mustrările ultimelor clipe de viaţă şi renunţă la tot ce are în folosul celui care a ajutat-o dezinteresat pe nenorocita pe care a izgonit-o de la poartă, şi pleacă din această lume a confruntărilor dintre Bine şi rău cu speranţa că la Judecata din urmă Divinitatea va fi mai blândă: „Eu, Barbu Caloianu, creştin, scriu cu minte luminată şi inimă slobodă... Mă supără aducerea aminte a acelor greşeli făcute, timp de ispăşire nu văd să mai am...". „Că omul n-are minte şi tot ca dobitocul se lăcomeşte... Frică îmi e... Las averea mea toată, castelul de pe culme, parcul şi grădinile lui,

moşiile şi viile... Le las aceluia ce se va dovedi prin cinstită cercetare şi dreaptă judecată că a ajutat pe Udroaica în vremea neputinţei ei..." (Act IV, se. 1). Datarea: Florar, 1932 şi semnătura pisaniei.

Udroaica moare şi ea în veşmintele strălucitoare de altădată, unind mâinile lui Augustin şi Lucreţiei în bucuria Lidiei, Elenei şi a lui Profir. Extaz! Triumful Binelui - criteriu de evaluare a atitudinilor, fenomenelor, acţiunilor, eticii vieţii sociale, căci acest complex concept implică virtutea, dreptatea, responsabilitatea, onoarea, fiind de sorginte divină. Caloianu şi Udroaica pleacă împăcaţi din această lume bântuită de nelinişti. Pocăinţa şi conştiinţa şi-au spus cuvântul. Judecata din urma se referă şi la ei dar şi la liota care dă buzna în sala tribunalului, doar-doar să intre în posesia averii care, în cele din urmă, îi revine, fără nici o pretenţie, lui Augustin şi celor cu care s-a unit. Ultimele cuvinte îi aparţin lui: „Să se deschidă porţile! Să intre acolo (la castel - n.n.), în imnuri de biruinţă, milă şi iubirea pentru tot oropsitul!".

Utopie? Nu! Generozitatea numită creştineşte milostenie.

În loc de concluzii

Interesant este că spiritul uman, memoria noastră reţine mai durabil şi formativ Binele şi pe făptuitorii lui şi mai puţin pe hrăpăreţul şi infatuatul Chirilă şi ai lui care stârnesc, mai curând, milă. Nu-i de neglijat nici filonul comic al celor care se perindă prin faţa completului de apreciere, între care şi înavuţitul Chirilă. Unii au nume predestinate: Coţcarul, Desbina, Farisescu, Scorpina ş.a.

Desigur, vor întreba destui şi motivat: „ Unde este această justiţie care nu se leagă la ochi pentru a face dreptate?" Şi destui alţii care vor răspunde: „în idealitate! mai ales în condiţiile prezente ale societăţii româneşti în sânul căreia corupţia, încălcarea legii îşi fac de cap, sărăcind cumplit pe cei mai mulţi.

Întru eliminarea acestor anomalii vine şi filosofia acestei piese, care vizează deopotrivă răul din om şi din societate, oferind reperele, soluţiile, exemplele ieşirii din marasmul suferinţelor şi al fericirilor efemere, iluzorii ca ale îmbogăţiţilor în noaptea incertitudinilor,

debusolărilor, manipulărilor, avidităţii, criminalităţii etc. etc.

Mesajul piesei Udroaica se constituie în lecţia care trebuie învăţată de oricine, de oriunde, de oricând.

ARMONIILE[1] poetului Pan M. Vizirescu

Armonii. Concept universal. Necesitate şi ideal. Imperativ şi posibilitate. Vis al fiecăruia şi al tuturor. Imagine a artelor, în general, a poeziei, în special. Prima silabă din ortografierea elino-latină: harmonia este spiritualizantă ca şi întregul. Impuls spre unitate prin convergenţa diversităţii. Esenţializare şi durată. Simţire-Gândire, acţiune în acord.

Sursă de energie, demnitate, lumină. Suiş spre Fericirea- finalitate a periplului uman. În Avesta zoroastrienilor, armonia era asimilată iubirii pe care cel mai sensibil poet spaniol, Gustavo Adolfo Becquer, o consideră "un misterio... el foco eterno y ardiente de

[1] Armonii, inedite, Ed. Fundației „Universitatea pentru Toți”, Slatina 2003.

hermosura... El amor es la poesia como la religion es amor" (Contas literarias a una mujer, 1860-1861).

Această alchimie axiologică explică identificarea cu starea de poezie (Benedetto Croce) şi a religiei cu experienţa religioasă = act religios, stare de religiozitate = interioritate creatoare (Nae Ionescu), fenomene ipostazice ale spiritului conştient de sinele-nucleu divin, eliberat de sinele aluvionar de care oamenii trebuie să se lepede, urmându-l pe Iisus = IUBIRE.

Suntem în sfera logicii transcendentale care-i revelă filosofului Noica adevărul că "poezia este bogăţia celor aleşi" (Despărţirea de Goethe, 1976, pg. 19), trimişi, chemaţi să amelioreze lumea prin crearea de armonii=manifestări ale iubirii, finalmente ale fericirii.

Ilustrări clasice

Nu întâmplător în acest volum de postume, primul ciclu din cele trei (cifră fatidică, revelatorie) este format din sonete şi intitulat ca atare.

Prin structură sonetul este imagine a armoniei. El, "stârneşte emoţie şi uimire ideatică, scrie Pan M.

Vizirescu în încercarea de interpretare a acestui gen de poezie" pentru că el porneşte de la scânteia care devine incendiu. În sonet ideea nu staţionează, nici nu se repetă în următorul vers... Ea creşte, agitând neprevăzutul până la grandiosul final. Şi pentru a fi mai convingător, poetul vizionar invocă ilustrativ spiritul suprem al armoniei = poeziei: "Cred că sonetele lui Eminescu sunt ca nişte clopote cosmice, cu neîntrerupte bătăi în conştiinţa vremelniciei noastre (pg.61)."

Adevăr relevat, act religios, direcţionare spre unitatea cu universul (Nae Ionescu), ceea ce face din poezie "une alchimie du verbe" (Rimbaud), "une mysticité" (Mallarmé), "une sorcellerie evocatoire" (Baudelaire), "o cale de ameliorare umană", ar spune Pan.M. Vizirescu, la care esteticul are fundamentare etică.

Iată-l pe sacerdot oficiind în primul sonet intitulat: Sămănătorul = personaj mitic. Nu are carte de identitate pământeană. Este atemporal, aspaţial. Situarea sa este în universalitate. Orice popor îl poate revendica. Respectarea datinii înseamnă însuşirea experienţei recreative a nenumăratelor generaţii de înaintaşi. El iese

pe ogorul spiritului unde are loc minunea = metamorfoza seminţei = cuvântului multiplicat semiotic în rod.
Momentul ieşirii la semănat este cel favorabil = kairoticul despre care scrie Constantin Noica în cea de a unsprezecea treaptă din cele "Douăzeci şi şapte de trepte ale realului". Aici, filosoful legiferează: "Fiecare făptură îşi are timpul ei ca o măsură lăuntrică de la care nu se poate abate". Timpul favorabil (kairoticul) trimite la momentul inspiraţiei, al revelaţiei, "măsura lăuntrică" fiind talentul care presează responsabil de menirea sa. O stare de primăvară a spiritului tânăr, vesel, încrezător şi făptuitor:

"Ieşit-a după datină sămănătorul,
Pe-ogorul lui minunea fiindu-i dată,
S-arunce el cu mâna-mbelşugată
Sămânţa care-n rod îşi creşte sporul. "

Şi numai acest prim catren poate adeveri observaţiile pe care Pierre Barrière le face în "La vie intellectuelle en France" (pg.664) ori de câte ori este vorba despre poezie, care este "la plus universelle...,

langue complète par excellence..., humanité concentrée..., musique-harmonie-perfection rytmique..., mouvement vital..., création d'un monde vivant qui engage l'être tout entier", etc.

Strofa a doua ne atrage mai în interiorul parabolei:

"Dar unele-n pornire necurată,
Prin locuri seci luându-şi zborul
Şi-au stins în ele focul sfânt, izvorul
De n-au mai dat în floare niciodată ".

Seminţele-cuvinte îşi au varietatea lor ca şi versurile sau poemele.

Cele-n "pornire necurată", adică neinspirate, nerevelate, inautentice, neputând să se întrunească estetic, îşi pierd capacitatea de a emoţiona- "modul cel mai înalt şi mai izbitor de manifestare a frumuseţii şi nu se pot elibera euforic de lumea contingenţelor", nu ne dau aripile "înălţării entuziaste în lumea spiritului", remarcă Nichifor Crainic în "Nostalgia Paradisului" (Iaşi, 1994, p.200).

Parabola înaintează-n lumină, nefăcând loc întristării. Sămânţa-cuvânt se poate salva prin polarizare, înfrăţire germinativă când stratul nutritiv este spiritul obiectivat în credinţa orientată "spre slava cerului albastră, pură, care se revarsă sporit în spicul - singular cu valoare plurală - "din cununa" = "rondeur" = "esprit" (Jean Pierre Richard, Gaston Bachelard, ş. a), rod în continuă creştere "Întru hrănirea noastră".

Spiritualizare. Înveşnicire. Coerenţa ideatorie, metafora ogorului, a "brazdei din credinţa noastră", alegoria seminţelor, ansamblul sonetului-parabolă centrat pe antitezele seminţe reale şi mai multe - seminţe fertile şi mai puţine, doar una; pământ sec, pământ roditor = creatori autentici şi presupuşi sau lectori receptivi şi cei indiferenţi; muzica ritmului, a rimelor pline de sunet şi sens; forma şi fondul suind apoteotic în final, fac din acest sonet o piesă de o frumuseţe şi semnificaţie aparte:

"Doar una a-nfrăţit în fir, doar una
Căzută-n brazda din credinţa noastră
Şi, înfruntând şi gerul şi furtuna,

Suia spre slava cerului albastră
Măiastră-n spicul din cununa
Ce-şi creşte rodu-ntru hrănirea noastră. "

Orice încercare a vreunui profan de a integra acest sonet curentului sămănătorist este din start un eşec.

În ciclul sonetelor există o varietate de teme. Unele au trimitere istorică din titlu: Regele Soare, Napoleon, Maria Tereza etc. Altele au aceaşi adresă prin conţinut: Décor final, Un faeton, ş.a. Unele redau drame mai mici sau mai mari. În alte sonete poetul prezintă contemplativ-descriptiv: Veneţia, Acropole sau reflexiv-etic: Don Quijote, Hamlet, Menelau... În câteva poetul se ocupă de propriu-i destin, pana fiindu-i "îndrumată de Dumnezeu". Diversele aspecte ale iubirii îşi au sonetele lor. Distanţa horaţiană pe care Pan.M. Vizirescu o ia faţă de lume şi viaţă se reflectă în formulări aforistice cu valoare de lecţie pentru un prezent continuu.

Renăscătoarele izvoare

În următoarele două titluri:Ţară veche şi Sub voia vechilor porunci, titluri preluate de la două semnificative poezii, poetul Pan M. Vizirescu circulă familial în atmosfera ideatorie a Gândirii, revista - centru al culturii române dintre cele două războaie mondiale, pe care a iubit-o enorm şi care 1-a onorat în paginile ei cu poezii, proze, critică literară etc, după evenimentele din decembrie 1989, fiindu-i director onorific (e vorba de seria nouă!) până la plecarea sa - 27 ian.2000 - din această lume rămasă pe valuri.

Credinţa, istoria = trecutul şi idealurile poporului din care s-a întrupat îi motivează metafizic bucuriile, nostalgiile, speranţele, zborurile şi staţionările contemplative, pasul alert şi cel precaut, dimensiunea variată a versurilor, şi poemelor, varietatea conţinuturilor, sugestivitatea titlurilor.

Orizontul tematic şi concepţia estetică asigură unitatea celor 38 de poezii care se distribuie în două cicluri după criterii mai degrabă formale decât de esenţă.

În grupajul Ţară veche, poetul se exprimă în strofe cu încărcătură reflexivă, echilibru, concizie, un

plus de autosupreveghere la realizarea strofelor în formă clasică prin excelenţă; vers cu lungimi adecvate - 10 şi 11 silabe, rime încrucişate, pline de armonie şi semnificaţii.

Ciclul al treilea: Sub voia vechilor porunci se caracterizează prin spontaneitate, joc de idei şi emoţii, libertate a versului popular, rime împerecheate, uneori întreite, alteori răspândite arbitrar, pe alocuri fructificând şi asonanţa.

În inimă cu Dumnezeu, strămunii şi Ţara poetul rămâne acelaşi făuritor de frumuseţi în ambele grupaje.

În Ţara în care Divinitatea "şi-a -făcut ogradă" (Ţară veche), adică gospodărie, grădinile devin mirifice:

"Când Dumnezeu se lasă prin grădini
Cu patrafir de primăvară nouă
S-aprind în crengi buchete de lumini
Şi pulbere de aur peste rouă. "

(Primăvară)

Experienţa religioasă îl leagă pe poet de Dumnezeu, precum conştiinţa istorică îl uneşte cu strămoşii:

"Trecut-ai ca un foc aprins în vatră
Din care ies cu frunţi neînduplecate
Strămoşii mei din miile de sate
Cu paşii grei şi umerii de piatră.
……..

Dar într-o noapte plină de vedenii
Când n-or mai bate stelele în lac,
Îmi voi chema strămoşii din milenii
Şi vom porni răscoala peste veac. "

(Răscoală)

Bunii şi strămoşii, istoria trecutului, datinile, etnologia şi etnografia, asimilarea lor prin trăire, sunt sursă de vitalitate, de dăinuire. În lumea lor poetul se emoţionează până la lacrimi:

„ Tu din ocheanul vremii, te vei uita prin lacrimi

Cum conduraşii ţes acelaşi patrafir
Cu fir de aur tors din luminoase datini
De viaţă dătătoare ca preasfinţitul mir.

Când umbrele-nserării şi-or face aşternutul
Şi tulnicul clăti-va lin liniştile stânii,
Tu vei simţi în preajmă că-nvie tot trecutul
Cu doinele în care au adormit bătrânii. "
(Întoarcerea bătrânului).

Desigur, cosmopoliţii, - în sensul din circuit al acestui cuvânt!, s-ar putea să facă alergie la un asemenea mod de a simţi şi a scrie. Conceptele de neam, patrie, naţional, trecut istoric, străbuni, datini, ca şi cele din sfera sacrului îi stânjenesc, îi întristează, îi întunecă la chip după întunericul lor conceptual şi nu pot înţelege cum de Lucian Blaga a putut spune că „veşnicia s-a născut la sat" şi cum de înţeleptul Petre Tuţea a afirmat, descheindu-se la piept „Eu pentru poporul român mă las împuşcat". (Întru Dumnezeu şi neamul meu, 1992, p.388); cum de filosoful Mircea Vulcănescu a murit atât de senin în abatorul închisorii din Aiud, asemenea atâtor

mii de martirizaţi de opresiunea bolşevică; cum de Pan.M. Vizirescu a ieşit din catacomba terorii după 23 de ani, lucid, senin, sănătos încât şi-a putut suprapune vârsta peste cea a secolului XX...

La întrebările acestor clandestini prin spaţiul românesc, poezia lui Pan M. Vizirescu este de un netăgăduit răspuns: convingerea profundă în valorile eterne ale românilor, trăirea în dragostea de Dumnezeu-Neam-Ţară, Adevăr-Bine-Fmmos este sursă inepuizabilă de vitalitate, echilibru, armonie interioară şi demnitate.

Ritmica antrenantă, mioritică, a pieselor din ultimul ciclu, edificat pe aceleaşi valori, accentuează aserţiunea de mai sus:

„Cine-a zămilsit
Şi cine-a urzit
Pământul rotunjit ?...
……
Iată grânele coapte !
Apele vorbesc
Şi povestesc în fiece zi
Şi-n fiece noapte

Despre toate"...

(Cântă sufletul meu)

În acest ultim ciclu Ţară veche e Ţară Cosânzeană:

„Eu Ţara asta cu bunicii ei
O torn în flori şi-o sorb în ochii mei "

Poetul o evocă descriptiv-emoţional, trăindu-şi frumuseţile, bucuriile şi durerile. În Întoarcere târzie poetul cântă meditativ, diferit de Vasile Alecsandri, în tonalitate gravă şi vers de 14 silabe cu rimă împerecheată, Siretul şi vestita luncă.

De un suflu manifest sunt Cântecele dimineţii, publicate la recomandarea lui Octavian Goga, în Revista Fundaţiilor Regale. Sunt poezii mai scurte, luminoase, muzicale în care poetul cântă fenomenele naturii, opera lui Dumnezeu.

Clipa intrării în marele somn are o gamă nuanţată de la grav la familiar:

„ Eu am să mă culc să dorm

Somnul cel mare
Şi negru pe care
Îl doarme somnul pământului. "
(Somnul cel mare)

La un moment dat, poetul regretă alergând pe urma trecutului care-l credea al său:

" Trenul care a plecat acum
Cu izbucniri de melodii
Şi veselii
Era trenul meu
Şi n-am plecat cu el
O, n-am plecat cu el!
Şi cât am mers ca să-l ajung...
Cât drum prăpăstios şi lung
De nepătrunderi şi urgii... "
(Sub voia vechilor porunci)

Omul în faţa destinului. Între bucurii şi tristeţi, Între dorinţe şi suspensii. Trăirea în lumină şi muzică a

ultimului ceas ţine la români de vremi imemoriale. Ca-n balada miticei Mioriţe:

„Zi mare va veni...
O sărbătoare cu soare
Ca o nuntă de crai,
Când îngerii Domnului
Vor coborî din rai
Cu alai de sobor...
……..
Şi pe valuri de tămâie
Să mă suie
Flăcăruie
……..

În azur
Pur!"
(Trecerea în marele vis)

Din această gamă a poeziilor cu tema destinului implacabil, poezia Va veni şi ziua uneşte mai în detaliu ciclul II cu III, respectiv forma clasică a poeziei culte cu

viziunea folclorică, dinamică, reflectată şi în ritm, îngrijorarea interogativă cu acceptarea alternativelor posibile. Această frumoasă poezie poate fi citată în întregime. Mă rezum totuşi la două strofe:

„ Cine ştie, poate resemnarea
Îmi va strânge braţele pe piept,
Tocmai când îmi va zâmbi chemarea
Visului pe care îl aştept.
…….
Însă dacă paşii mei, Stăpâne,
Vor cădea sub greul unui vis,
Peste amintirea ce-o rămâne
Lasă-mi cântecul ce m-a ucis ."

Între poet şi visul convertit în cant = poezie, este relaţia indestructibilă dintre autor şi operă. Poeziile, operele, sunt copiii cu care se apără de moarte. Această, subtilă şi misterioasă relaţie trimite la migrarea sufletului în afară printr-un proces de neînţeleasă ardere.

Poetul Pan M. Vizirescu i-a cunoscut toate ipostazele. Direct. Cultivarea crezului său estetic nu a

cunoscut abandonul nici suspensiile. Continuitatea trăirii poetice 1-a sensibilizat până la identificarea cu poezia, cu arta cuvântului. Clasic în toate sensurile acestui concept, el a cultivat tradiţia cu toate resursele ei, având certitudinea că acest izvor n-are cum seca. Tradiţia noastră este prin definiţie creştină şi tonifiantă.

Ea este mereu modernă prin vitalitatea ei. În ţara tuturor curentelor,... Franţa, îşi conservă originalitatea, mai ales prin cultivarea tradiţiei: Pierre Emmanuel, Marie Noël, Jacques Reda, Jean Grosjean, J. Claude Renard şi mulţi alţii sunt poeţii stimaţi, iubiţi de poporul francez deopotrivă pentru talentul, şi orientarea lor spre valorile tradiţionale franceze,creştine prin spiritul lor.

Poezia lui Pan M. Vizirescu nu este un experiment ci o creaţie cu temelii profunde în spiritualitatea românească. Ea îşi are originalitatea, unitatea şi diversitatea ei.

Homo res sacra homini

Biografia Părintelui TERTULIAN LANGA trimite ideatic la înaintemergătorii săi, filosoful Seneca, cel convins că "omul este faptură sfântă omului" şi la prietenul acestuia, Sf. Ap. Pavel pentru care "credinţa, speranţa şi dragostea" (Corinteni 13-13) sunt condiţionarea hristică a spiritualizării omului.

Preotul professor Tertulian Langa, pentru care "Biserica şi rolul ei istoric definesc identitatea noastră naţională şi sunt concepute cu rădăcini în Sfintele Scripturi" (vol. Nebiruit de noapte, lasi, 2005, p 43), Providenţa, după cei 17 ani de detenţie politică, 1-a ţinut în viaţă - ca pe atâţi alţi trăitori în duh şi mărturisitori ai ororilor bolşevice.

La asemenea personalităţi, smerenia îsi are disponibilităţile ei pilduitoare. Trăirea în Hristos şi făptuirea consecutivă au ponderea lecţiei făuritoare de discipoli. Fructificarea ei se identifică arderilor în spirit spre o altă lume decât cea a reziduurilor comunisto - atee şi a nelegiuirilor corupţiei generalizate în instituţiile României de azi.

Unde este simpatia dobândită de Ţara noastră în Decembrie 1989? Cum de am ajuns ciumaţii continentului? De ce sfera relaţiilor între români s-a alterat pana la otrăvire ? Cine şi ce frânează oxigenarea, normalizarea vieţii sociale româneşti? De ce justiţia, poliţia, învăţământul - şi nu numai ! îsi fac de cap? Oare e greu de înţeles că nedreptatea şi insecuritatea terorizează mai mult decât ştreangul?

Atâtea întrebări - şi câte altele! - sufocă acest popor disperat, dispersat şi manipulat să uite holocaustul roşu, fărădelegile ce nu se mai sfârşesc. În acest păienjeniş, cărti precum volumul de mărturii şi interpretări, citat mai sus, şi apărut, ca şi la prima ediţie, graţie unui alt martir al închisorilor comuniste, Gheorghiţă Savel, stânjenesc

multe coloane vertebrale de gelatină, conştiinţe impure şi guri maidaneze…

Preotul Tertulian Langa ştie că interogaţiile morale, la scară naţională, nu sunt bine primite, poate nici bine auzite de către cei vizaţi. Dar, convins că absenţa lor ar ascunde adevărul, care, aşa cum ne învaţă lisus Mântuitorul, numai el ne poate face liberi, absenţa lui deschide cale dezinformărilor, zvonurilor, incertitudinii, imprevizibilului, psihozelor, agresivitatii, somnului născator de vampiri.

Orice destructurare a acestui somn nociv relevă predominant atitudini laşe, concretizate în refuzul luării taurului de coarne, respectiv controlului averilor de la corupţii din fruntea statului şi pânî la cei din ultimul cătun, confiscarea celor nejustificabile şi valorificarea lor în însănătoşirea cetăţenilor, consolidarea învăţământului şi a familiei, crearea de autostrăzi, urbanizare, agricultura .....

Deşi înaintat în vărstă şi cu sănătatea şubrezită de suferinţele trecutului martiric, apologetul, poetul şi patriotul Tertulian Langa nu poate să nu se mâhnească de starea anapoda a Ţării, a vieţii semenilor, a temerilor

acestora de normalitate şi adevăr, pervertind libertatea pe care au dorit-o atât de mult, compătimind pe cei care au murit pentru ea, urând pe cei care luptă pentru puritatea ei…

Un cinism propriu nostalgicelor mahalagioaice bucurestene care-i îndemnau pe mineri să ucidă studenţii pentru că nu îi vedeau ieşind cu flori în calea hoardelor cu bâte şi topoare, voind să tragă România înapoi în noaptea halucinatorie a tiraniei.

Diriguitorii ajunşi în scaune mai înalte decât cele pe care le părăsiseră, perfizi, aroganţi şi ignoranţi încă mai scot pe limbile de viperă cu corn, cele mai abjecte defăimari la adresa personalităţilor cultural - morale din trecut şi din prezent, prin spiritul cărora respirăm, cu lumina cărora ne cuminecăm.

Între aceste modele de urmat şi lecţii de învăţat se situează activ înţeleptul preot şi scriitor Tertulian Langa, iubitor de Dumnezeu şi semeni, Neam şi Ţară, uşurând suişul oricui spre demnitate, împlinire, fericire.

Un prelat martir al gulagului roșu

Între miile de preoţi şi monahi ortodocşi, catolici, greco-catolici martirizaţi în anchetele, penitenciarele şi lagărele comuniste, Profesorul-preot Tertulian LANGA este un exemplu de asumare a suferinţei pentru credinţa sa creştină, pentru dragostea de neam şi ţară.

Supus, timp îndelungat, supliciilor poliţiei politice bolşevice, Părintele Tertulian LANGA s-a înarmat cu două hotărâri:„nu spun" şi „nu vreau să mor!" Cu ele a trecut prin toate anchetele din subteranele insecurităţii poporului român - ieşit dintr-un război devastator şi intrat, fără termen în iadul communist.

„Nu spun!" Fermitate şi risc. Riscul intensificării schingiuirilor dar şi al întăririi credinţei în HRISTOS şi al

înfruntării orgiilor abătute peste o Ţară cotropită de nestăvilitele hoarde uraliene.

Să-ţi edifici viaţa pe dragostea de DUMNEZEU, semeni şi leagăn străbun şi să fii condamnat la 20 ani muncă silnică este o situaţie care întunecă zările cu întrebări ce-şi multiplică neînţelegerea la infinit.

„Nu Spun!" Dârzenie plină de răni şi de uimirile schingiuitorilor nevoiţi în cele din urmă să-1 trimită pe martirizatul şi blândul preot în hrubele Jilavei şi, de aici, în Zarka penitenciarului Aiud, ticsit de condamnaţi politici la moarte lentă prin înfometare şi teroare asemeni regimului atâtor şi atâtor închisori dintre care multe avea să le cunoască direct.

De altfel ce să spui despre HRISTOS decât că ne-a adus tuturor soluţia salvării lumii: dragostea creştină; ce să spui despre familie dacă, nu că e realitatea socială prin care un neam îşi asigură, dăinuirea; ce putea să spună despre prieteni decât că îşi împărtăşesc reciproc durerea fără seamăn a unei Românii muşcată din toate părţile şi subjugată barbar…

Şi anii au trecut cu sutele de mii de clipe ce nu voiau să treacă, întârziind cu piatra lor de moară peste un

ostaş al lui HRISTOS, îndârjit să nu moară şi să lase urmaşilor nestemate din înţelepciunea propriei sale experienţe de viaţă.

„Nu vreau să mor!" Şi n-a murit. DUMNEZEU 1-a ţinut în viaţă ca din exemplul său, tinerele generaţii să înveţe ce înseamnă tăria de caracter, Dragostea de Adevăr, trăirea în lumina creştină.

„Nu vreau să mor" Şi n-a murit ca să ajungă la Roma atâtor generaţii de martiri creştini în frunte cu Sfinţii Apostoli PETRU şi PA VEL şi unde să fie îndemnat, cu toată modestia şi smerenia sa structurale, să spună miilor de ascultători şi, prin internet, milioanelor de oameni, câte ceva din cutremurătorul său şi al fraţilor de suferinţă, martiraj.

Ajuns la o vârstă, aproape seculară, Părintele Tertulian LANGA, încercat de boli-consecinţă a lungii şi sadicei detenţii, continuă să fie la datorie ca apărător al lui HRISTOS în această vreme a libertăţii defectuos înţeleasă, poartă deschisă spre atâtea rele şi spre atâtea direcţii ale pierzaniei.

De aici şi durerea surdă ce-o oftează acest martir care suferă cu Radu GYR din versurile:„Nu dor nici

luptele pierdute/, Nici rănile din piept nu dor/ Cum dor aceste braţe mute/ Care să lupte nu mai vor."...

Noi credem că acest „of”, al martirizatului Tertulian LANGA se va reflecta roditor în conştiinţa tinerelor generaţii doritoare să trăiască în demnitate faptică, afirmare naţională şi conlucrare universală.

O carte a înţelepciunii sale

Reflecţiile evanghelice ale monseniorului Tertulian LANGA-martirizat 17 ani în închisorile comuniste - sunt Bune vestiri, adică luminări pe drumul întoarcerii noastre cu faţa, voinţa şi fapta la DUMNEZEU.

330 de pagini fundamentate biblic în care sunt tratate, esenţializat, problemele regăsirii noastre, ale rostului nostru în această lume atât de ameninţată de mercantilism, înstrăinare, criminalitate şi ură.

87 de eseuri de o armonioasă varietate centrată pe „setea de a cunoaşte şi de a înţelege ziditor învăţătura Sfintei Scripturi", sete pe care autorul a întâlnit-o „atât în închisori, cât şi în lumea de dincolo de gratii..." (Cuvânt înainte).

Ideea sa călăuzitoare este propovăduirea adevărului: „De-acolo, din închisori, am înţeles că faptul

de a-i învăţa pe alţii ce este adevărul. înseamnă a da încredere în biruinţa dreptăţii, iubirii şi speranţei; cu atât mai mult atunci când libertatea este trăită în frică şi când e subminată de minciună" (ibidem).

Fiul spiritual a Monseniorului GHIKA, preotul Tertulian LANGA, ne mai destăinuie, în acelaşi cuvânt călăuzitor, că aceste Reflecţii evanghelice le-a prăznuit „în fiece Duminică şi Sărbătoare, cu credincioşii, aici, în vechea Catedrală a Clujului, "Schimbarea la Faţă ""....Credincioşii le-au înregistrat pe bandă magnetică şi apoi le-au transpus în scris.

Alternarea subiectelor cu multiple semnificaţii religioase, filosofice, sociologice, psiho-pedagocice precum: familia creştină, euharistia, harul, jertfa, smerenia, postul, lacrima, credinţa şi înţelegerea..., cu interpretarea pe înţelesul tuturor a unor evenimente calendaristice privind viaţa şi opera Mântuitorului HRISTOS, a Preacuratei Fecioare MĂRIA, ale unor sfinţi, dar şi cu evenimente de ordin istoric, aşa cum: „l Decembrie, prefigurat la Blaj", „Mărturii despre «… Ancheta la securitate », în Joia Mare", „Alexandru TODEA - martirul cardinal..." sporesc interesul lectorului

studios, dorinţă de mai multă lumină întru propria iluminare şi orientare a semenilor.

Axa gândirii Părintelui Tertulian LANGA este cea a trăirii rodnice a suferinţei şi a iubirii creştine. Armonia gând - simţire - acţiune îi lărgeşte şi aprofundează orizontul interpretativ, dezvăluindu-ne accesibil semnificaţiile animatoare ale problemelor pe care le abordează.

Cugetul său curat şi curăţitor, înfrăţit cu sensibilitatea şi modestia pilduitoare, se constituie în lecţie participativă, asigurând calitatea şi durabilitatea înţelesurilor scoase la lumină. De altfel, cartea apare în colecţia „Lumen vitae" (=Lumina Vieţii, ed. Galaxia Gutenberg, 2003; -Schimbarea la faţă - Cluj Napoca). Realizarea tipografică suie la cota conţinutului acestei cărţi de căpătâi.

Dedicaţia „Vouă", de pe coperta a 4a, uneşte dragostea pentru enoriaşii statornici în credinţă, cu Dragostea de neam, Trecut istoric şi Glie. Iat-o:

„Vouă, celor care-mpotriva oricăror previziuni atee şi „frăţeşti" continuaţi să credeţi;

Vouă, care aţi stat ne-nfrânţi întru Speranţă şi Credinţă;
Vouă, care aţi fost încercaţi de şovăială, v-aţi ridicat deasupra îndoielii;
Vouă, care nu v-ati lăsat târâţi de viitura calomniilor vărsată peste fiinţa naţională;
Vouă, care nu aţi fost năimiţi de slugile satanei;
Vouă, care, în inima furtunii, nu v-aţi ascuns în laşitate, nu v-aţi făcut frate cu dracul pentru a trece puntea;
Vouă, care aţi lepădat înţelepciunea otrăvită a veacului acesta şi nu v-aţi automăgulit ca „realişti" când, între lupi, vi se cerea să urlaţi ca lupii;
Vouă, care în temniţe n-aţi stat la târg pentru credinţă şi pentru conştiinţă;
Vouă, care nu v-aţi clintit în ger şi aţi rămas simboluri de statornicie în mijlocul Pieţii, mişelic denumită a fi a „Libertăţii";
Vouă, care v-aţi muncenicit cuminecarea cu Sfanţul Sânge îngheţat;
Vouă, care, în cărucioare de infirmi, eraţi mai dârji ca gerul;

Vouă, care vă încălzeaţi la sân copiii sub Sfânta Euharistie;

Vouă, pe care ploaia şi canicula toridă nu v-au împins în tina compromisului;

Vouă, care aţi îndurat batjocuri şi insulte pentru credinţa neştirbită, pe cremenea lui Inocenţiu M1CU, a lui HOSSU, a lui Aftenie şi Nelucu SUCIU;

Vouă, care aţi îndrăznit să reintraţi în Sfânta Catedrală;

Vouă, care nu v-aţi pierdut speranţa că-n voi trăieşte învierea Bisericii Martire;

Vouă, care-ntrupaţi trăirea lui HRISTOS pe plaiul Mioriţei;

Vouă, pe care vă ştiu că m-aţi iertat c-am stăruit fără preget în a vă cere fidelitate reculeasă în Biserică şi-n faţa Preasfintei Euharistii;

Vouă, acestora, mereu prezenţi în ruga mea cu dragoste fierbinte vă las ca moştenire şi vă închin aceste gânduri trăite împreună, Duminici de Duminici, în Piaţa transformată în golgotă recentă şi-n Catedrala devenită chivot al Sfintei Euharistii.

Al vostru, neistovit în dragoste şi dor, Pr. Tertulian LANGA."

Vieţuirea sa întru mântuire

Acatistierul „îngrijit şi adăugit" de Părintele martir Tertulian LANGA este încă o finalizare spiritualizantă a dorurilor sale, a ascultărilor noastre.

Cu câtă linişte sufletească şi seninătate duhovnicească rosteşte preotul profesor Tertulian LANGA adevărul vieţuirii întru mântuire, suind din iadul temniţelor comuniste Golgotha înfruntării fricii şi a morţii!

Credinţa în DUMNEZEU, în existenţa şi superioritatea spiritului, a convertit suferinţa în examen meliorativ, autodepăşitor făcând din nesfârşitele coloane de martiri ai gulagului comunist, ostaşii lui HRISTOS. Părintele Tertulian LANGA a fost în primele rânduri ale neînfricării, neîngenuncherii în faţa satanei stăpână pe talpa iadului penitenciar.

Aproape două decenii de punţi interzise cu familia, enoriaşii, cu cartea şi creionul ... Ororile terorii

n-au avut margini şi nici pauze. În aceste neînchipuibile condiţii, să reconstitui din memorie texte religioase, să creezi imnic altele completive şi deopotrivă revelatorii care împreună să lumineze beznele, să acopere lipsa de hrană, aer şi cer şi-n şoaptă să le comunici, să le cumineci fraţilor de chinuri, ţine de domeniul miraculosului.

În fapt, vieţuirea întru mântuire a rodit tonifiant şi-n firavele trupuri, sporindu-le rezistenţa, longevitatea.

Semnificativa mărturisire, care precede Acatistierul îşi are valoarea ei: „...când n-aveam cărţi de rugăciuni, nici candele şi nici tămâie, ne stihuiam singuri fervoarea; mireasmă ne era doar mucegaiul, zăbrelele se prefăceau în - scară către cer.

Smerit, strădania de rugător din temniţe am îndrăznit să o şoptesc îngenunchiat în umbra imnografilor cei mari, părându-mi-se că din odinioară m-ar îndemna blajin..."

În efortul nostru de superiorizare, de trăire a modului de viaţă divin-omenesc = theandric (Dionisie AREOPAGITUL, Nichifor CRAINIC) avem nevoie de exemple. Ele sunt cu atât mai credibile, mai ziditoare cu

cât sunt expresia trăirii rostirilor Adevărului. O afirmaţie, un îndemn autoilustrat, dobândeşte puterea impulsului mobilizator în faţa căruia orice ezitare, oscilare, îndoială, negaţiune n-au cum se naşte.

În acest sens interpretăm şi binecuvântarea pe care martirul Cardinal, Alexandru TODEA, i-o dă Părintelui LANGA: „Binecuvântez pe autorul acestor inspirate Acatiste (Acatistul Neprihănirii, Acatistul Durerii). Răspândirea lor să ducă binecuvântarea Preacuratei asupra celor ce se vor ruga pe aripile lor."

Aceste „aripi ale lor" sunt treptele spre cer ale minunatei convertiri a suferinţei în test iniţiatic, prin puterea şi lacrimile Preacuratei FECIOARE MARIA, aşa cum autorul scrie în Icosul Cântului V, din Acatistul Durerii: „Bucură-te Ceea ce faci din dureri trepte spre cer..." sau în Icosul Cântului următor: „Bucură-te MARIE munte de durere, pe care DUMNEZEU a înălţat Crucea mântuirii".

În dreaptă înţelegere se exprimă şi Prea Cucernicul Ioan DRAGOMIR: „Iubite frate, implor asupra acestor texte originale revărsarea darurilor Sfintei Fecioare, căreia niciodată nu îi vom putea adresa lauda

ce i se cuvine. Acum, când Biserica Tăcerii o cântă cu inima înlăcrimată, mai mult ca oricând, NEPRIHĂNITA ne va mângâia şi ne va ajuta în nădejdile noastre pe noi, care am fost chemaţi să propovăduim prin rugăciune, îngenuncheaţi în faţa Euharistiei iubitului său Fiu."

Ce minunate şi ziditoare cuvinte rostite cu sufletul slujitorului la altarul unde sacerdotul Tertulian LANGA a oficiat Acatistele sensibilizării noastre spre curăţire prin mâna întinsă strădaniei fiecăruia de către Apărătoarea tuturor.

Cum să trecem uşor peste înscrisuri în eternitate ca acestea care preced Acatistul ca o deschidere de braţe, de ferestre şi de drum spre cunoaştere, înţelegere şi însuşire. Iată aşadar şi cuvintele I.P.P. Arhiepiscopului George GUŢIU, deopotrivă martirizat în lunga şi întunecata noapte a stăpânirii comuniste: „celui cu care m-am rugat între aceleaşi ziduri la Aiud, celui care întru această "Mare Ectenie a Bisericii Române Unite" a cuprins sub formă de rugăciune, întreaga istorie a creştinismului nostru, cu dragoste îi împărtăşesc arhierească binecuvântare spre tot mai rodnică slujire prin rugă, prin cuvânt, prin faptă şi prin scris."

Mărturii trăite. Istorie directă. Izvor de învăţăminte. Şcoală a devenirii noastre ca popor creştin, căci trebuie să înţelegem odată şi pentru totdeauna că aceste fapte, experienţe de viaţă = martiriu nu poate fi ignorat, nu trebuie ocolit.

Laşitatea tăcerii este culpabilă şi cu urmări imprevizibile. Vestejind infatuarea, suferinţa, în sensul recreator trăit şi afirmat de Părintele Tertulian LANGA, este asumată în modestie cu tot tragismul anchetelor, percheziţiilor nocturne, detenţiei sine die, hăituirii familiilor, chinurilor clipei care se urnea atât de greu sub lespedea terorii care se voia fără sfârşit.

În consens cu ruga lui Radu GYR: „Doamne fă din suferinţă / Pod de aur, pod înalt", adică acel cronotop spiritualizant al trecerii pe tărâmul celălalt, în preajma Divinităţii, neobositul Tertulian LANGA ne lasă, alături de ceilalţi martiri ai închisorilor comuniste, lecţia modestiei active care trebuie ascultată, învăţată, interiorizată întru orientarea noastră şi slujirea adevărului.

Există în Acatistul Durerii atâta căldură purificatoare încât pauzele reflexive îmbogăţesc

memoria, adâncesc examenul de şi în cunoştinţă, sensibilizându-ne întreaga fiinţă, ca şi poematica Adoraţie euharistică dinspre finalul volumului.

Pentru cunoaşterea şi asimilarea unor asemenea comori, nimeni să nu spună că nu are timp, căci între dulcegăriile telenovelelor cronofage de pe micul ecran şi asemenea texte ale superiorizării fiecăruia şi a lumii, distanţa e ca de la pământ la Cer.

Acatistierul Părintelui profesor Tertulian LANGA lărgeşte orizontul cunoaşterii şi deschide perspectivele înţelegerii, vieţuirii întru mântuire.

Cuprins

În loc de prefață.....7
Jertfa creştină în holocaustul roşu……..9
Un doctrinar și poet: NICHIFOR CRAINIC……..14
Permanența gândirismului…….30
Poezia creştină- calea spre mântuire.....48
În duhul lui Crainic: revista Meșterul Manole……...54
Un poet al luminii.....63
Poetul Pan M. Vizirescu la țărmul salvării prin credință……..87
Sensul ziditor al liricii lui Pan M. Vizirescu……100
Din filosofia piesei Udroaica lui Pan M.Vizirescu…..116
ARMONIILE poetului Pan M. Vizirescu……...128
Homo res sacra homini……145
Un prelat martir al gulagului roșu…….149
O carte a înțelepciunii sale……...153
Viețuirea sa întru mântuire ……..…158